

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra severoamerických studií

Bakalářská práce

2022

Kristýna Sluková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra severoamerických studií

**Tichá revoluce a následný politicko-společenský vývoj
v Quebecu**

Bakalářská práce

Autor práce: Kristýna Sluková

Studijní program: Teritoriální studia

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Pondělíček, Ph.D.

Rok obhajoby: 2022

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3.5. 2022

Kristýna Sluková

Bibliografický záznam

Sluková, Kristýna. *Tichá revoluce a následný politicko-společenský vývoj v Quebecu*. Praha, 2022. 50 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Jiří Pondělíček, Ph.D.

Rozsah práce: 80 895

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá Tichou revolucí a jejími následky týkajícími se především politické a společenské oblasti v Quebecu. „Révolution tranquille“ byla významnou součástí historického vývoje kanadské provincie Quebec. Díky tomuto „velkému reformátorskému skoku“ se Quebecu povedlo osvobodit od dlouholeté konzervativní vlády, která držela celou provincii pod dohledem římsko-katolické církve a odmítala jakékoliv progresivní myšlenky, které se mezitím rozvíjely všude jinde v západním světě. Období od konce 40. let, kdy se stal Maurice Duplessis quebeckým premiérem, až do konce jeho vlády v roce 1959, se někdy sarkasticky označuje jako období temna, tzv. Grande Noirceur, doslovně přeloženo jako „Velká temnota“. Součástí následků revoluce nebyla pouze změna v politické sféře, ale také značná vlna sekularizace, reformy vzdělávání, zdravotnictví, hospodářství, dále také změna vztahů mezi frankofonním a anglofonním obyvatelstvem v provincii a v neposlední řadě počátek quebeckého nacionalistického hnutí a jeho touhy o nezávislý Quebec, jež se stala otázkou číslo jedno na několik dalších desetiletí v celé Kanadě. Práce je složena ze čtyř základních kapitol. První kapitola stručně zmiňuje historický vývoj v Quebecu až do počátku 50. let 20. století pro porozumění historického postavení provincie a frankofonních obyvatel v ní. Druhá kapitola navazuje situací, která zde panovala před revolucí právě především od konce 40. let až po nástup liberálního premiéra Jeana Lesage v roce 1960. Třetí kapitola pak pojednává o průběhu Tiché revoluce a čtvrtá popisuje všechny následky v rámci politicko-sociální změny provincie. Cílem práce je popsat problematiku Tiché revoluce v Kanadě v rámci všech tehdejších historických konsekvencí včetně politické a společenské situace před revolucí a stejně tak i situace po ní.

Abstract

This bachelor thesis deals with the Quiet Revolution and its consequences concerning mainly Quebec's political and social sphere. "Révolution tranquille" was an important part of the historical development of the Canadian province of Quebec. Thanks to this "great reformist leap," Quebec was liberated from a long-time conservative government that kept the entire province under the supervision of the Roman Catholic Church and rejected any progressive ideas that had been developing elsewhere in the Western world in the meantime. The period from the late '40s, when Maurice Duplessis became Prime Minister of Quebec, until the end of his reign in 1959, is sometimes sarcastically referred to as the Dark Ages, the so-called Grande Noirceur, literally translated as "The Great Darkness". The consequences of the revolution included not only a change in the political sphere, but also a considerable wave of secularization, reform of education, health care, the economy, a change in relations between the Francophone and Anglophone populations in the province, and last but not least, the beginning of the Quebec nationalist movement and its desire for an independent Quebec, which became the number one issue for several decades throughout Canada. The thesis consists of four basic chapters. The first chapter briefly mentions the historical development in Quebec up to the early 50s of the 20th century for understanding the historical status of the province and its Francophone inhabitants in it. The second chapter follows the situation that prevailed here before the revolution, especially from the end of the 40s until the arrival of the liberal Prime Minister Jean Lesage in 1960. The third chapter deals with the course of the Quiet Revolution and the fourth describes all the consequences of the political-social change in the province. The thesis aims to describe the issue of the Quiet Revolution in Canada within all the historical consequences of that time, including the political and social situation before the revolution as well as the situation after it.

Klíčová slova

Quebec, Tichá revoluce, Kanada, politická změna, domácí politika, sekularizace, nacionalismus, liberalismus

Keywords

Quebec, Quiet Revolution, Canada, political change, domestic policy, secularization, nationalism, liberalism.

Title

The Quiet Revolution and the subsequent political and social development in Quebec

Poděkování

Tímto bych chtěla mnohokrát poděkovat vedoucímu své bakalářské práce Mgr. Jiřímu Pondělíčkoví Ph.D. a vedoucímu bakalářského semináře PhDr. Oldřichu Tůmovi, Ph.D. za možnost veškeré své náměty k práci konzultovat. A především si vážím cenných rad a podnětů v průběhu vytváření práce.

Obsah

Úvod	2
1. Historický vývoj v Quebecu	4
1.1. Postavení a stručná historie Francouzů v Kanadě	4
2. Období před revolucí	6
2.1. Systém hodnot frankofonní většiny	6
2.2. Vytvoření provincie Quebec	7
2.3. Konzervativní nacionalismus Union Nationale	10
2.4. Vláda Duplessise a La Grande Noirceur aneb Období temna v Quebecu	12
2.5. Situace Frankofonnů v Quebecu před revolucí	15
3. Tichá revoluce a její průběh	16
3.1. Pojem Tichá revoluce	16
3.2. Od doby temna k modernizaci	19
3.3. Politický vývoj Quebecu během revoluce	22
3.3.1. Parti Québécois	24
3.4. Nové sebevědomí francouzských Kanadčanů	25
4. Následky tiché revoluce	27
4.1. Nacionalismus a diskriminace anglofonních Quebecanů	27
4.2. Front de libération du Québec a Říjnová krize 1970	29
4.3. Proměna identity a nové sebe-definování	31
Závěr	33
Použitá literatura	37

Úvod

Cílem mé práce je, s pomocí rozboru převážně sekundárních pramenů, zjistit, jak probíhala Tichá revoluce v Quebecu a jaké politické a společenské následky přinesla, především pro frankofonní obyvatelstvo, které tvořilo v Quebecu většinovou populaci. Metodologicky se bude jednat o případovou studii zkoumající proměnu politického aparátu uvnitř státu a s tím i přinášející společenskou změnu. Frankofonní obyvatelstvo v Kanadě prošlo nesmírně dlouhou cestu, aby došlo k bodu, kde se nachází nyní. Od kolonizace a pozice na výsluní v „Nové zemi“, přes války s Brity a ztrátu své kontroly v Kanadě, diskriminaci frankofonní komunity až po uvědomění si své vlastní identity a touhy po samostatnosti, s jakou jejich předci do Kanady přijeli, ale byli o tuto možnost připraveni, nejen Brity, ale i sami sebou. Jako jediná frankofonní provincie má Quebec velmi unikátní vývoj na rozdíl od jiných provincií. Pro naše současné zkoumání quebeckého frankofonního nacionalismu je nejdůležitější období od druhé světové války, kdy se v Quebecu začaly provádět reformy do té doby pro Quebecany nevídané. I přes svou jazykovou a kulturní odlišnost byl Quebec vždy otevřený vnějším vlivům jako migrace nebo obchod, ať už se v rámci Kanady či zahraničí. Většina odborníků zastává jeden ze tří charakteristických názorů na quebeckou identitu a její vývoj. První skupina zastává názor, že quebecká společnost bude postupně roztržena, pokud bude i nadále trvat na svých zastaralých hodnotách přenesených ještě z dob, kdy u moci stálo konzervativci a církve. Jiní, i když jsou nakloněni regeneraci kolektivní identity, váhají s prosazováním reform, protože se bojí narušení mezi dvěma hlavními póly quebecké historie, a to transformací (touha po změně) a reprodukce (touha pokračovat ve stávajících „trendech“). A v neposlední řadě jsou tu tací, kteří věří, že Quebec je velmi křehká společnost, a nemůže zapojit do procesu rozsáhlých změn nebo modifikací, protože tento transformační proces povede k zániku samostatné quebecké společnosti. Tito lidé se přirozeně, důrazně a energicky brání změnám, které pro ně vždy definovaly Quebec.

Po nástupu konzervativní vlády Maurice Duplessise tomu byl ale konec a Quebec se izoloval od vnějších podnětů, především proto aby ochránili své kulturní hodnoty. Migrace byla velmi omezená, modernizace, která probíhala téměř v celém západním světě, se Quebecu „vyhýbala“ a církevní moc, která taktéž všude jinde po světě zanikala, zde naopak sílila a měla kontrolu nad hlavními sociálními sektory jako bylo školství a zdravotnictví. Toto období bývá nazýváno také jako „La Grande Noirceur“ neboli „Velká temnota“, což má odkazovat na dobu středověku. Teprve s příchodem liberální vlády došlo k prudké změně

quebecké společnosti a mohla tak započít Tichá revoluce. Krom reforem vzdělání, zdravotnictví, ekonomických a sociálních reforem, došlo i k určitému pokroku ve své sebe identifikaci jako frankofonní společnost. Problém národní identity v Kanadě střídavě po mnoho let fascinuje, frustruje, ohromuje či znechucuje nejen akademiky, politiky, ale i běžné kanadské občany. Někteří popírají, že Kanada má, nebo někdy měla, skutečnou národní identitu. Jiní naznačují, že v Kanadě existuje mnoho druhů identity, které mezi sebou soupeří a ovlivňují se navzájem. Někteří si přejí, aby celý problém týkající se quebeckého nacionalismu nikdy nezapočal, ale současné události od provinčních předsednických konferencí po náboženské akty, nám neustále připomínají, jak relevantní mohou být otázky identity. Ve skutečnosti většina změn v provincii během 60. let 20. století probíhala s různou intenzitou v celé Kanadě, Severní Americe i západní Evropě. Feminismus, kontra kulturní hnutí, socialistické ideologie, utopické pátrání či umělecké experimentování – přesně tyto znaky vykazovaly revoluce každé západní společnosti, včetně Tiché revoluce v Quebecu. Tichá revoluce byla provedena frankofonními Kanadany s myšlenkou lepší budoucnosti pro následující frankofonní generace. Změna, které přišla po revoluci, měla také mnoho dopadů pro anglofonní Quebecany, ať už pozitivních nebo negativních. Anglofonní obyvatelstvo v provincii Quebec nikdy netvořilo monolit pevně propletených, dobře postavených osob, ale spíše skupinu sjednocenou na základě privilegií proti frankofonním obyvatelům.

Práce si klade za cíl zjistit, jakým způsobem se frankofonní obyvatelstvo v Quebecu vyvíjelo především v období Tiché revoluce a těsně po ní a jaké přinesl politické a společenské změny především pro frankofonní obyvatelstvo Quebecu, s čímž se váže i vzrůst frankofonního nacionalismu v porevolučním období. Otázka quebecké frankofonní identity bude mít v této práci významnou roli. Práce je rozdělena do čtyř hlavních kapitol. V první kapitole chci uvést stručný vývoj frankofonní komunity v Kanadě a v Quebecu, především proto, aby mohl čtenář lépe pochopit historický kontext postavení frankofonních Kanad'anů. V druhé kapitole se věnuji období konzervativní Duplessisovy vlády před počátkem Tiché revoluce. Ve třetí a čtvrté kapitole, které jsou stěžejním bodem této práce, popisují průběh Tiché revoluce a s ní spojené politické a společenské následky. Především se zaměřením na novou frankofonní sebe identifikaci a vzrůstající nacionalistickou otázku, která zůstává aktuální i v současnosti.

1. Historický vývoj v Quebecu

1.1. Postavení a stručná historie Francouzů v Kanadě

Francouzští Kanadčané jsou potomky kanadských francouzských osadníků z koloniální éry. Většina frankofonních Kanadčanů žije v provincii Quebec. V uplynulých pětatřiceti letech bylo obyvatelstvo Quebecu svědkem silného znovuzrození smyslu pro kulturní identitu francouzských Kanadčanů. Doprovázelo ji politické separatistické hnutí s dalekosáhlými důsledky nejen pro Quebec, ale pro celou Kanadu. Francouzská přítomnost v Kanadě začala již v roce 1534. Trvalé osídlení ale nezačalo, dokud Samuel de Champlain v roce 1608 nezaložil Quebec City. Francouzi si nakonec vydobyli obrovské území táhnoucí se od východního pobřeží až k námořním provinciím na severu a na jih k Mexickému zálivu.

Po porážce Francie ve francouzských a indiánských válkách získala Británie kontrolu nad „Novou Francií“, do té doby francouzská kolonie, formalizovanou Pařížskou smlouvou v roce 1763. I pod britskou nadvládou zůstali francouzští Kanadčané výraznou kulturní skupinou. K zachování jejich kulturní identity napomáhal vliv katolické církve, kdy se zachovávala tendence uzavírat sňatky v rámci vlastní komunity a tradice početných rodin. Když bylo v roce 1867 založeno „Dominion of Canada“, francouzští Kanadčané tvořili jednu třetinu populace celého státu.¹ Po druhé světové válce v Quebecu sílily požadavky na politickou autonomii provincie. Návrh na politickou nezávislost na zbytku Kanady byl navržen až na konci 70. let 20. století, ale referendum o autonomii Quebecu bylo ve volbách v roce 1980 těsně zamítnuto. Francouzsko-kanadský separatismus však zůstal sporným problémem, jak pro provincii, tak pro národ jako celek až do současnosti.² Francouzsko-kanadský nacionalismus se týká široké škály projevů kolektivní vůle velké části kanadské frankofonní populace, s hlavním cílem žít jako odlišná kulturní komunita od anglofonních Kanadčanů. Jeho nesčetné důsledky touhy po quebecké autonomii byly nejen kulturní, ale také politické, ekonomické a sociální. Guy Frégault naznačuje, že obyvatelé koloniální „Nové Francie“ na počátku 18. století byli dostatečně odlišní od obyvatel Francie, aby

¹ Richard Jones, *Community in Crisis. French Canadian Nationalism in Perspective*, (Toronto & Montreal: McClelland & Stewart, 1967), 21-23, https://cha-shc.ca/_uploads/5c38ab26c382e.pdf (staženo 1.3. 2022).

² Robert Bothwell, *Canada and Québec: One country, two histories*, (Vancouver: University of British Columbia Press, 1995), 31-32.

existovalo zřetelné národní cítění. Michel Brunet tvrdí, že poté co Francie přišla o nadvládu nad Kanadou a převzali ji Britové, spustil se určitý obranný mechanismus frankofonních Kanadčanů, který je v Kanadě stále přítomný.³ Jiní odborníci, jako např. Fernand Ouellet, jsou přesvědčeni, že nacionalismus měl svůj původ na počátku 19. století, kdy sociální napětí a ekonomické krize zvýšily nepřátelství mezi francouzskými a anglickými obyvateli Dolní Kanady. Politolog Léon Dion rozlišuje 4 typy francouzského kanadského nacionalismu: konzervativní (dominantní do roku 1960), liberální (po roce 1960), sociálně demokratický (po roce 1970) a socialistický (zejména během 70. let), s myšlenkou, že každý je naprosto jedinečný a nesmírně důležitý ve vývoji frankofonního obyvatelstva v Kanadě.

Je jasné, že francouzsko-kanadský nacionalismus je přítomen nejméně 200 let a že vzhledem ke své povaze pravděpodobně přetrvá i nadále, dokud se bude v Kanadě nacházet tak velký počet frankofonních obyvatel.⁴ Francouzsko-kanadský nacionalismus byl po více než století obecně spojován s konzervativními příčinami a se zachováním církevní či tradiční společnosti. Pro duchovní a profesní elitu věrnost jazyku, kultuře a náboženství znamenala respekt k přijetí zavedeného společenského řádu, ve kterém dominovala římskokatolická církev. Zemědělství bylo velebeno jako materiální a mravní základ společnosti, farnost a rodina byly základní společenské instituce, komerčními a průmyslovými činnostmi bylo naopak opovrhováno.⁵ Samotné naléhání Quebečanů, s nímž klerikální elita hájila svůj koncept společnosti, prozrazovalo existenci výzev společenského řádu v provincii. Ačkoli nacionalisté energicky bránili zemědělský způsob života, v roce 1921 byla polovina populace Quebecu nastěhována v městech a migrace do měst nevykazovala žádné známky poklesu, s výjimkou období Velké hospodářské krize, kdy byla průmyslová místa osidlována ve větší míře.⁶

Po roce 1900 se někteří nacionalisté stále více zabývali ekonomickými otázkami. Errol Bouchette tvrdil, že francouzští Kanadčané se musí chopit svého průmyslu a vyhnout se levnému poskytování svých přírodních zdrojů zahraničnímu trhu. Ve třicátých letech minulého století členové Action libérale nationale (Národní liberální akce)⁷ navrhli znárodnění určitých monopolů vlastněných cizinci (tj. nefrancouzských kanadských

³ Edward M. Corbett, *Quebec Confronts Canada*. (Baltimore: The John Hopkins Press, 1967), 28 – 30, <https://archive.org/details/quebecconfrontsc00corb/page/n7/mode/2up> (staženo 28.2. 2022).

⁴ Bothwell, *Canada and Québec: One country, two histories*, 35-37.

⁵ Jones, *Community in Crisis. French Canadian Nationalism in Perspective*, 34.

⁶ Corbett, *Quebec Confronts Canada*. (Baltimore: The John Hopkins Press, 1967), 30-31.

⁷ Politická strana působící v Quebecu mezi lety 1934–1939. ALN hrála významnou roli při pozdějších vzniku Union Nationale se kterou silně spolupracovala.

obyvatel). Jiní, ve snaze podporovat francouzsko-kanadský obchod, vedli kampaně „Kupte si francouzskou Kanadu“ a varovali před sponzorováním židovských zařízení.⁸

Po 2. světové válce vedly rychlé změny ve francouzsko-kanadské společnosti, charakterizované rostoucí v rozmanitosti, k novým projevům nacionalismu (vedoucí k Tiché revoluci). Ekonomická a politická témata se stala ústředním tématem a zejména po roce 1960 se provincie Quebec stala hlavním zastáncem frankofonní kanadské kolektivity nebo alespoň těch francouzských Kanadčanů (asi 80 % kanadského úhrnu) žijících v Quebecu.

2. Období před revolucí

2.1 Systém hodnot frankofonní většiny

Dva národy válčící v „lůně jednoho státu“ bylo hodnocení lorda Durhama vztahu mezi komunitami Francouzsko-kanadské Dolní Kanady a Britsko-kanadskými komunitami ve 30. letech 19. století. Bylo to přiměřené hodnocení vzhledem k tomu, že během národního povstání v letech 1837-38 začal mezi oběma skupinami konflikt, který se přenesl i do dalších století. Pozorovatelé pokračující v debatách o úloze Quebecu v rámci Konfederace, a zejména současného québeckého secesionistického hnutí, by mohli být v pokušení věřit, že Durhamovo hodnocení lze použít jako obecný princip na celou kanadskou zkušenost. Charakter frankofonních a anglofonních vztahů za posledních 200 let neustále měnil a objektivně by se dalo říci, že se spíše horšil. Vše změny ve vztahu obou skupin plynuly z reakce na měnící se socioekonomické, politické a ideologické situace a také na závazek kanadské anglofonní většinové a menšinové frankofonní komunity k vzájemnému soužití a rovnosti.⁹

Jakékoli hledání tématu frankofonně-anglofonních vztahů musí brát v úvahu skutečnost, že frankofonní komunita tvoří jazykovou a kulturní menšinu čítající přibližně

⁸ Marsh, James, „The Canadian encyclopedia“, (Hurtig Publishers: Toronto, Ontario, 2000), 921, https://books.google.cz/books?id=wR_-aSFyvuYC&pg=PA921&lpg=PA921&dq=%22buy+french+Canada%22+campaign&source=bl&ots=UEw2awobzU&sig=ACfU3U2vrahPC02TJK263vDDW1gkqfaDOA&hl=cs&sa=X&ved=2ahUKEwi81fazxqj3AhXRIMUKHQ_8BfQQ6AF6BAgCEAM#v=onepage&q=%22buy%20french%20Canada%22%20campaign&f=false.

⁹ Françoise Epinnette, La question nationale au Québec, (Paris: Presses Universitaires de France, 1998), 14-15, <http://infinity.wecabrio.com/2130487246-la-question-nationale-au-qua-c-bec.pdf> (staženo 28.2. 2022).

7,3 milionu lidí.¹⁰ Dnes frankofonní lidé tvoří asi 24 % kanadské populace, což je pokles o téměř 6 % od roku 1900. Až do Tiché revoluce byla porodnost mezi frankofonními Kanadčany velmi vysoká, především kvůli církevním zvykům a hodnotám obyvatelstva v Quebecu. Po roce 1960 začala porodnost klesat tak prudce, že se začali obyvatelé Quebecu obávat o budoucnost své populace a kultury. Je to hlavně proto, že většina přistěhovalců není frankofonních a porodnost mezi frankofonními ženami postupně klesala. Nicméně frankofonní i nadále tvoří 82 % z 6,2 milionů obyvatel Quebecu, a to navzdory tomu, že v letech 1870 až 1930 odešlo z provincie téměř jeden milion frankofonních obyvatel.

2.2. Vytvoření provincie Quebec

Po zdlouhavé a občas vzrušené debatě v Kanadském shromáždění v roce 1865 byly přijaty quebecké rezoluce, které volaly po vytvoření ústřední vlády a řady provincií, včetně Quebecu. Členové Parti rouge (také známá jako The Red Party nebo Demokratická strana) protestovali proti nové ústavě, protože, jak tvrdili, byla příliš centralistická a nezaručovala přežití frankofonní komunity. Mírná většina frankofonních obyvatel, přesvědčených Konzervativní stranou a velmi opatrnou katolickou církví, uvěřila že nová ústava skutečně nabízí frankofonní národnosti značný stupeň autonomie a podpořila tak federativní změnu. Z 3 britských severoamerických kolonií došlo k přetvoření a sjednocení na federaci 4 provincií s ústřední parlamentní institucí se sídlem v Ottawě a vzniklo tak Kanadské Dominionium (Dominium od Canada).

Během federálních a provinčních voleb v roce 1867 získala Konzervativní strana 45 z 65 křesel, což byla jasná ukázka všeobecné podpory novému ústavnímu uspořádání. Francouzští kanadští sekulární a duchovní vůdci se začali v malé míře podílet na obchodním a průmyslovém rozvoji Quebecu. Modernizace zemědělského sektoru a industrializace provincie v poslední čtvrtině 19. století pomohly frankofonní komunitě prosadit a dosáhnout některých svých kulturních, sociálních a politických aspirací.¹¹ Během 30 let od vzniku konfederace si quebecká frankofonní většina vyvinula nový postoj ke kanadskému federálnímu systému, a to ze dvou důvodů. Zaprvé, narůstal pocit důvěry na základě ekonomické, kulturní a náboženské obnovy a pozoruhodné demografické expanze

¹⁰ Informace k roku 2011, kdy 7,3 milionů Kanadčanů uvedlo francouzštinu jako svůj mateřský jazyk.

¹¹ Behiels, *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*, 53-54.

frankofonní komunity nejen v Quebecu, ale také v přilehlých komunitách v oblastech jako Nová Anglie a Ontario.

Zadruhé zde byla stále obtížnější situace frankofonních menšin mimo provincii. Především v provincii Nový Brunšvik (New Brunswick), v Severozápadních teritoriích (Northwest Territories) a v Ontariu. Důkazy diskriminace a ohrožení frankofonního obyvatelstva v Kanadě bylo znatelné v několika případech. Například v roce 1871 došlo ke zrušení neformálních oddělených škol vybudovaných pro frankofonní obyvatele Nového Brunšviku, tzv. „Acadians“ nebo ve francouzštině „Acadiennes“, český překlad se nepoužívá nebo není k nalezení. Dalšími příklady bylo povstání na Rudé řece z let 1869-70 a povstání na severozápadě z roku 1885 (které anglicky i francouzsky mluvící centrální Kanadčané interpretovali jako boj mezi francouzskými katolíky a anglickými protestanty o to, kdo určí charakter západní Kanady). V neposlední řadě je ukázkou diskriminace frankofonních Kanadčanů také rozhodnutí manitobské liberální vlády z roku 1890 o zrušení financování katolických škol, omezení veřejného financování pro samostatné frankofonní školy v zákoně z roku 1905, který vytvořil provincie Alberta a Saskatchewan, anebo nařízení Ontaria XVII, které podkopalo neformální systém bilingvních samostatných škol tím, že zakázalo používání francouzštiny jako vyučovacího jazyka až do konce 20. let 20. století.¹²

V důsledku těchto krizí se québecká frankofonní většina stále více ztotožňovala s ostatními frankofonními menšinovými komunitami v jiných kanadských provinciích. Stále více se frankofonní populace stávala obětí agresivní anglicky mluvící kanadské společnosti odhodlané k tomu vytvořit silný a homogenní britský kanadský národní stát. Ve skutečnosti se mnoho francouzských Kanadčanů domnívalo, že jejich společnost je nucena volit mezi provinčními právy a právy menšin, což byla volba, která nebyla pro nikoho přijatelná, protože provinční autonomie byla považována za samotný kořen přežití frankofonního obyvatelstva v Kanadě. Aby se toto dilema vyřešilo, řada prominentních frankofonnů v čele se soudcem Thomasem Jeanem J. Lorangerem a novinářem a politikem Henrim Bourassou, začala doplňovat teorii „kompaktních provincií“ o teorii „kompaktních národností“. Tyto 2 teorie představovaly podobné, ale lehce pozměněné názory, jak Kanada funguje jako stát. „Provincial compact“ vidí Kanadu jako unii rovnocenných provincií, kdežto „National compact“ na druhou stranu vidí Kanadu jako dílo dvou různorodých skupiny – frankofonnů a anglofonů. Tyto myšlenky se spíše vzájemně doplňují, než že by se vyvracely. Historicky

¹² Ibid, 55-60.

byla Kanadská konfederace tvořena jak z rovnocenných provincií, tak i ze zakládajících národů, které založily provincii Quebec, aby zachovaly francouzsko-kanadskou kulturu v její historické domovině. Toto pozorování navrhuje řešení zjevného rozporu mezi zásadou provinční rovnosti a požadavkem na zvláštní status pro Quebec.¹³

V důsledku toho frankofonní vůdci reagovali apelováním na federální vládu, aby prosadila novou úpravu ústavy, která by pomohla k plnému přijetí bilingvních a bikulturních tradic a také pomoci zabránit obnoveným a politicky rozdělujícím útokům na frankofonní menšiny v celé zemi. Premiér Wilfrid Laurier se pokusil uplatnit koncept „2 národů“ ve své dohodě z roku 1897 s premiérem Thomasem Greenwayem z Manitoby. Dohoda, která poskytovala určité restituce venkovským katolíkům v Manitobě, byla zrušena v roce 1916 liberální vládou Tobiase C. Norrise. Mezi francouzsky a anglicky mluvícími Kanadany panovala ještě menší shoda ohledně zahraniční politiky, zejména v otázce role Kanady v Britském impériu. Od roku 1900 do roku 1920 se francouzsko-kanadští a britsko-kanadští nacionalisté opakovaně střetli. Francouzští kanadští nacionalisté v čele s Henrim Bourassou „hlasitě“ protestovali proti zvýšené účasti Kanady na imperiálních schématech, ať už ekonomických, politických nebo vojenských. Bourassa například oponoval účasti kanadských jednotek v jihoafrické válce na základě toho, že všechny formy imperialismu byly z jeho pohledu nemorální a že incident posloužil jako precedens pro budoucí účast v dalších britských imperiálních válkách. Laurier se snažil udržet umírněné obou národnostních komunit pohromadě tím, že se vyhýbal jakýmkoliv závazkům a v roce 1910 vytvořil kanadské námořnictvo, které by mohlo být k dispozici Královskému námořnictvu v době války, ale tato strategie pouze vzbudila hněv nacionalistů na obě strany a přispěl k Laurierově pádu ve volbách v roce 1911.

Nevyhnutelný střet mezi oběma stranami dosáhl svého vrcholu v roce 1917 brannou krizí a byl symbolizován vytvořením vlády „Bordenovy unie“ v tentýž roce. Problém odvodu do armády opět o trochu více rozdělil politické strany, protože drtivá většina anglicky mluvících poslanců podporovala odvody a vládu Unie, zatímco všichni francouzští kanadští poslanci byli znovu pojmenováni jako „anticonscriptionistic Liberals“.¹⁴ Dopad této krize na anglofonní – frankofonní vztahy byl devastující zejména pro intelektuální a politické elity obou komunit. Pro federální Konzervativní stranu se to ukázalo jako dlouhodobá katastrofa.

¹³ Paul Romney, „*Provincial Equality, Special Status and the Compact Theory of Canadian Confederation*“, (Canadian Journal of Political Science / Revue canadienne de science politique, Vol. 32, No. 1, Mar., 1999), 21-23, <https://www.jstor.org/stable/3232771?seq=1> (staženo 21.3.2022).

¹⁴ Behiels, *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*, 60-62.

Francouzští kanadští nacionalisté se obrátili dovnitř, pryč od Bourassova cíle dosáhnout dvojjazyčné a bikulturní země a zaměřili se spíše na zlepšení situace uvnitř své komunity v Quebecu. Kněz Lionel-Adolphe Groulx a jeho nacionalističtí kolegové z časopisu *L'Action française*¹⁵ zaměřili svou pozornost na ochranu francouzsko-kanadské společnosti Quebec před náporům rychlé industrializace a urbanizace. Začali vážně uvažovat o rostoucí ekonomické podřadnosti francouzských Kanad'anů jako jednotlivců i jako kolektivu.¹⁶ Francouzsko-kanadská střední třída se setkala se zvýšenou konkurencí anglických kanadských a amerických konglomerátů. Příležitostně, ze zoufalství, Groulx a jeho kolegové snili o nezávislém, tradičním a venkovském francouzském kanadském národě. Velká část jejich zoufalství pramenila ze skutečnosti, že většina francouzských Kanad'anů podporovala politiku liberální vlády ekonomické expanze prostřednictvím rozvoje bohatých přírodních zdrojů Quebecu, zejména jeho lesů, minerálů a hydroelektrického potenciálu.

S velkou hospodářskou krizí byly veřejnosti objasněny vážné ekonomické nevýhody francouzských Kanad'anů jako komunity i jako jednotlivců. Někteří francouzští Kanad'ané ze střední třídy reagovali prosazováním socioekonomických a politických reforem, mezi které například patřilo vytvoření družstev, zavedení státní podpory frankofonních podnikatelů, znárodnění anglofonních hydroelektráren, regulací velkých korporací a „buy-french-canadian-made“ – produktové kampaně. Tvrdili, že tato opatření podpoří tradiční francouzsko-kanadskou společnost a zároveň poskytnou francouzským Kanad'anům střední třídy větší kontrolu nad ekonomickým rozvojem Quebecu.¹⁷

2.3. Konzervativní nacionalismus Union Nationale

Union Nationale pod vedením Maurice Duplessise – složená z konzervativců, rozčarovaných liberálů a tradičních nacionalistů – využila znovuprobuzení nacionalismu vytvořeného velkou hospodářskou krizí k porážce Liberální strany v roce 1936. Navzdory obavám anglicky mluvících Kanad'anů, Duplessis, který byl v podstatě konstituční nacionalista, odmítl pokračovat v ekonomických nacionalistických reformách

¹⁵ Časopis vycházejí mezi lety 1917-1928 v Montrealu. Byl vytvořen skupinou kněžích a nacionalistů, kteří chtěli bojovat za svá práva a především ochránit francouzský jazyk.

¹⁶ Epinette, *La question nationale au Québec*, (Paris: Presses Universitaires de France, 1998), 30-33.

¹⁷ *Ibid*, 35-36.

prosazovaných nacionalisty uvnitř i vně strany.

Jeho strana byla poražena v provinčních volbách v roce 1939, ve kterých se rozhodl bojovat o použití branné povinnosti, přímým zásahem Liberální strany Mackenzieho Kinga a Ernesta Lapoint. Lapoint byl vrchním ministrem ve vládě M. Kinga a také hrál důležitou roli v oblasti právních záležitostí frankofonních Kanad'anů v Quebecu. Lapointe a jeho frankofonní kolegové pohrozili, že rezignují a dovolí konskripční Konzervativní straně převzít federální moc, pokud francouzští Kanad'ané odmítnou zvolení problémového Duplessise. Na oplátku za slib, že nebudou odvedeni do zámořské služby, francouzští Kanad'ané neochotně souhlasili s kanadskou účastí ve druhé světové válce.¹⁸ S pádem Francie v Evropě v roce 1940, zesílil požadavek frankofonních Kanad'anů na odvod z částí anglicky mluvící Kanady. Různá francouzsko-kanadská nacionalistická hnutí, znovu pronásledovaná hrozbou odvodu, se sešla v Lize na obranu Kanady, aby energicky a úspěšně bojovala za nehlasování v plebiscitu v dubnu 1942. Působivých 80 % frankofonních občanů hlasovalo pro Ne, zatímco téměř stejné procento anglicky mluvících Kanad'anů hlasovalo pro Ano. Kanada byla opět rozdělena mezi 2 jazykové a kulturní komunity.¹⁹ King uposlechl poselství a prohlásil, že odvody budou pouze v případě nouze, ale nebude zavedena branná povinnost. Jeho vládě se podařilo oddálit zavedení omezené branné povinnosti až do konce roku 1944, kdy hlasitá kabinetní menšina a vzbouření vojenští důstojníci přinutili Kinga, aby souhlasil s odvodem 16 000 jednotek domácí obrany, označovaných pejorativně jako „zombies“. Francouzští kanadští nacionalisté byli pobouřeni, ale rozhodnutí přišlo příliš pozdě na to, aby pomohlo jejich hnutí, Bloc populaire canadien (v překladu Kanadský lidový blok), vyhrát ve volbách v roce 1944. Ve volbách tedy zvítězil protivník BPC, a to Union Nationale v čele s M. Duplessisem.²⁰ Anglofonní a frankofonní vztahy přečkaly depresi i válku, s obtížemi, ale přečkaly. Obě společenství pokračovala ve hře podle „pravidel“ stanovených v roce 1867, přičemž nicméně nadále zpochybňovala výklad těchto pravidel, zejména v oblasti daní a sociální politiky. V letech 1945 až 1975 se tato situace dramaticky změnila v důsledku několika faktorů.

Nejdůležitějším politickým faktorem bylo poválečné rozhodnutí Ottawy (které bylo podporováno novou generací anglických kanadských nacionalistů) prosadit se ve vytvoření centralizovaného sociálního státu. Převážně anglofonní politici a byrokraté Ottawy tvrdili,

¹⁸ Ibid, 40.

¹⁹ Behiels, *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*, 65-66.

²⁰ Resnick, *The European roots of Canadian Identity*, (Toronto: Broadview Press, 2005), 49-51.

že federální vláda potřebuje plnou kontrolu nad všemi formami přímého zdanění, aby zajistila stabilní ekonomický rozvoj a uhradila náklady na programy, jako je pojištění zaměstnání, rodinné přídatky, starobní důchody a nemocniční a zdravotní pojištění.²¹ Zatímco mnoho provincií odmítlo Ottawský navrhovaný nový federalismus, protistrany byly velmi pomalé s předložením protinávrhů. V Quebecu však francouzsko-kanadské nacionalistické hnutí vyvíjelo dostatečný tlak na Duplessisovu vládu, aby zajistila, že quebecká vláda odmítne ottawské schéma daňových pronájmů nebo další opatření, jako jsou federální granty univerzitám.

2.4. Vláda Duplessise a La Grande Noirceur aneb Období temna v Quebecu

Po výhře ve volbách v roce 1944 se k moci dostala Union Nationale v čele s Mauricem Duplessisem, kterému se přezdívalo „le Chef“. Hlavními znaky Duplessisovy vlády bylo prosazování rozvoje venkovských oblastí, zastávání se provinčních práv, stavění se proti odborům, modernizátorům a intelektuálům či antikomunismus. Dobře spolupracoval s mocnými anglickými obchodníky, kteří ovládali většinu ekonomiky. Konzervativní vláda vydržela u moci necelých 16 let, až do voleb v roce 1960. Duplessis se tohoto okamžiku nedožil, jelikož v roce 1959 zemřel na mozkovou mrtvici. Duplessisova léta ve vládě byla jeho odpůrci později zesměšňována jako „La Grande Noirceur“ („The Great Darkness“, anebo „Velká temnota“). Duplessisovy roky byly roky blízkých vztahů mezi církví a státem. Role církve byla v tomto období velmi významná a quebecká společnost zůstala kulturně izolovaná, na rozdíl od ostatních oblastí v západní Evropě či Severní Americe, kde probíhalo mnoho modernizačních vlivů. Tradiční katolické hodnoty a církevní doktrína definovaly mnoho aspektů každodenního života a společnost byla takto omezována. Například většina škol a nemocnic byla pod kontrolou církve, což tak zůstalo až do 60 let, kdy došlo ke změně v období Tiché revoluce. Např. narození mimo manželství byla vzácná, potraty byly nezákonné a rozvod byl v Quebecu plně legalizován až v roce 1968. V posledních letech mnoho lidí v Quebecu hovořilo o vykořisťování církevními a vládními institucemi v období „Velké temnoty“.

²¹ Behiels, *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*, 70.

První funkční období, mezi lety 1936–1939, Maurice Duplessise bylo pro voliče čistým zklamáním. Kromě jeho úspěšného programu farmářských úvěrů, komise pro spravedlivé mzdy a opatření pro strádající matky a nevidomé, se dosáhlo jen málo úspěchů. Administrativa byla marnotratná. Sám Duplessis žil dost bujarým životním stylem (v této době byl chlípným a poněkud alkoholickým mládencem a nikdy se neoženil) a v září 1939 se katastrofálně zmýlil tím, že vyhlásil předčasné volby kvůli otázce účasti na válečném nasazení.²² Quebečtí federální ministři, včetně Ernesta Lapointa, Arthura Cardina a Charlese G. Powera, pohrozili rezignací, pokud bude Duplessis znovu zvolen. Také se zavázali, že zabrání odvodu, pokud bude Duplessis poražen, což se nakonec i stalo. V opozici se Duplessisovo zdraví zhoršilo. Po měsících v nemocnici mezi lety 1941–1942, co bojoval se zápallem plic a cukrovkou, už nikdy více nepil.²³

Po vyléčení se a zlepšení se Duplessisova zdravotního stavu, započala několikaletá politická kampaň do voleb, které se měly konat v roce 1944. Maurice Duplessis dva roky usilovně vedl kampaň a v roce 1944 byl těsně znovu zvolen a porazil tak tehdy novou nadějnou stranu, Bloc populaire canadien. Duplessisovo 15leté druhé funkční období bylo úspěšné, prosadil autoritu quebeckého státu společně s autoritou církve. Už během volební kampaně bylo vidět, jak je Union Nationale podporováno římsko-katolickou církví. Slavným se stal i slogan: „Le ciel est bleu; l'enfer est rouge“, což v překladu znamená Nebe je modré, peklo je červené. Tento slogan má ukazovat na fakt, že červená barva je barvou Liberální strany a modrá barvou Union Nationale.²⁴ Pod jeho vedením zavedla quebecká vláda novou sociální legislativu, jako je kanadská minimální mzda a zákony o pomoci při vlastnictví domu. Jeho vláda vytvořila obrovské veřejné práce, projekty pro výstavby dálnic, nemocnic, škol a univerzit. Stavěly se vodní elektrárny, elektrifikace byla rozšířena po celém venkovském Quebecu, ale všechny podniky byly majetkem státu.

Duplessis se stal stejně známý tím, že se tvrdě vypořádal se stávkujícími odbory, zejména v Norandě, Asbestu, Louiseville a Murdochville. Pohrdal ale také většinou tehdy současných pojetí občanských svobod. To bylo zvláště patrné v soudních sporech týkajících se antikomunistického zákona, který byl zrušen Nejvyšším soudem Kanady až v roce 1957. Dalším příkladem Duplessisových „přešlapů“ byl soudní spor s Frankem Roncarellim, ve

²² Resnick, *The European roots of Canadian Identity*, (Toronto: Broadview Press, 2005), 60.

²³ Saywell, „Quebec 70: A Documentary Narrative“ v *Canadian Annual Review of Politics and Public Affairs* 1970, 95-97.

²⁴ Autor neznámý, „*Religion in Canada: Politics*“. Religion in Canada. Université Laval. Retrieved. https://projetscours.fsa.ulaval.ca/gie-64375/Canada-religion/en_politics.htm (staženo 21.3. 2022).

kterém bylo Duplessisovi osobně nařízeno zaplatit odškodné a soudní náklady Roncarelliho ve výši 46 132 USD Nejvyšším soudem v roce 1959. V případě Roncarelli vs. Duplessis šlo o spor, kdy Duplessis překročil své pravomoci a nařídil sebrání licence na prodej alkoholu Frankovi Roncarellimu. Frank Roncarelli byl otevřeným kritikem římsko-katolické církve a svědkem Jehovovým. Roncarelli byl dlouhodobým trnem v oku Duplessise a jeho hodnot, jelikož podporoval Svědky Jehovovy, platil kauce zatknutým členům a pomáhal při distribuci letáčků organizace.

Kromě jeho jurisdikčních zisků představil Duplessis řadu symbolických nacionalistických opatření, jako je přijetí vlajky Quebecu. V tomto období korupce a „sponzorství“ dosáhly nevidaných rozměrů, přesto Duplessis ale mezi lidmi představoval hlavní symbol bezprecedentní prosperity, ekonomického růstu a investic, ve kterém Quebec poprvé dosáhl téměř výborného sociálního nebo ekonomického měřítka jako v sousedním Ontariu.²⁵ Dal by se považovat za inovátora doby, avšak s výjimkou politické metodologie. Duplessis posunul quebecký stát do bezprecedentní pozice síly ve vztahu k církvi, federální vládě a anglosaskému montrealskému obchodnímu zřízení. Jeho systém závisel na zaměstnávání duchovenstva za výhodnou mzdu k tomu, co bylo skutečně světskou prací ve školách a nemocnicích. Snížil daně, vyrovnal rozpočty a přesvědčil konzervativce a nacionalisty, aby hlasovali společně pro autonomii Quebecu.

Duplessis byl zastáncem ekonomického liberalismu, který bránil úsilí federální vlády provádět keynesiánskou politiku. Zatímco v jeho prvním funkčním období bylo zavedeno několik klíčových sociálních reforem (jako byla univerzální minimální mzda a starobní důchody), Duplessis se na sociální stát díval nepříznivě, zejména tím, že v poválečném období odolával výzvam k rozšíření sociálních programů. Ve svém druhém období premiérství předsedal období silného hospodářského růstu, zejména díky rozvoji Côte-Nord, čili východního pobřeží, a venkovských oblastí. Duplessis zavedl pro-podnikatelskou politiku, která podle jeho odpůrců vedla k divokému kapitalismu a propojení politiky s klientelistickými a obchodními zájmy státu. Toto, spojené s jeho autoritářským sevřením provincie a tím, co bylo všeobecně považováno za anachronický model společnosti, kterou Duplessis prosazoval, vedlo na konci jeho života k velké kritice.

Tento konzervativní systém se začal rozpadat po jeho smrti v roce 1959 a se zánikem jeho nástupců Paula Sauvé a Daniela Johnsona a následným triumfem Tiché revoluce.

²⁵ Belshaw, *Canadian History: Post-Confederation*, 36.

Maurice Duplessis byl záhadnou významnou postavou, veřejným demagogem v určitém rozporu se svou zdvořilou, elegantní a vtipnou soukromou osobností.

2.5. Situace Frankofonnů v Quebecu před revolucí

Pro mladší generaci francouzských kanadských nacionalistů byla Duplessisova obranná strategie vůči federálním reformám nedostatečná. Tito „neonacionalisté“, jak se jim začalo říkat, v čele s André Laurendeauem, Gérardem Filionem a Jean-Marcem Légerem, byli podporováni novou frankofonní střední třídou. Toto nové uskupení obhajovalo v Quebecu vytvoření sekulárního, intervenčního státu, který by se ujal rozvoje přírodních zdrojů pro francouzské Kanáďany. Pouze aktivní nacionalistický stát mohl pomoci vytvořit vhodné prostředí pro vznik silné frankofonní průmyslové a finančně zaopatřené buržoazie. Aby bylo zajištěno, že dostatečný počet frankofonnů bude připraven převzít kontrolu nad moderní sekulární společnostmi, musel stát dojít ke komplexní modernizaci školství a zdravotnictví na všech úrovních. Také bylo potřeba, aby byl zlepšen aparát sociálního státu. Neonacionalisté navrhovali, aby všechny sociální programy převzala a zmodernizovala quebecká vláda. Toto uplatnění quebeckých ústavních výsad, zavedených i nových, by vyžadovalo ale výrazné zvýšení schopnosti provincie vybírat daně, kterou v té době ještě neměla.

Socioekonomické změny v Kanadě, které byly způsobeny rostoucí industrializací a urbanizací a přílivem tisíců přistěhovalců, kteří nemluvili anglicky ani francouzsky, do Kanady vytvořily nové napětí ve francouzsko-kanadské společnosti. Jádrem napětí bylo zjištění frankofonnů, že katolická církev a venkovský způsob života již nemohou sloužit jako hráze proti asimilaci. Uvědomili si, že jejich ekonomická a sociální budoucnost musí být přenesena z venkova a zemědělství do měst a průmyslu. Snaha frankofonní komunity o přežití a rovnost se střetla s poválečnými národními aspiracemi anglicky mluvících Kanáďanů a byla připravena scéna pro konflikt o dostupné zdroje a pracovní místa.²⁶ Se zvýšenou asimilací frankofonních lidí mimo Quebec a drtivou integrací všech přistěhovalců do quebecké anglicky mluvící komunity (nacházející se především v metropolitním Montrealu) bylo nevyhnutelné, že se jazyk a nový smysl pro politickou identitu staly

²⁶ Behiels, *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*, 70-71.

dominantními problémy v současném Quebecu. Mezi lety 1944 a 1959 si Maurice Duplessis zachoval tradiční roli státu, která se ale musela vyvinout dále. Osobně řídil mnoho provinčních záležitostí a svým ministrům poskytoval velmi malé pravomoci. Jeho politika laissez-faire umístila hospodářský rozvoj Quebecu do rukou zahraničních společností. Sociální pravomoci byly ponechány církvi a počítalo se s tím, že charitativní organizace přijdou na pomoc lidem v nouzi. V té době byli francouzští Kanadčané obecně vyloučeni ze sídel ekonomické moci v provincii.²⁷

3. Tichá revoluce a její průběh

3.1. Pojem Tichá revoluce

Pojem „Tichá revoluce“ odkazuje na klíčové období historie Quebecu, ve kterém byly rychlé a rozsáhlé společenské změny a hodnoty mnoha Quebecanů prošly radikální proměnou. Původně se tento termín vztahoval na šest let od roku 1960 do roku 1966, kdy byla u moci Québec Liberal Party, fr. Parti libéral du Québec, vedená Jeanem Lesagem. Nyní se však předpokládá, že se Tichá revoluce rozšířila i do počátku 70. let, kdy byly učiněny kroky k realizaci známého sloganu *Maîtres chez nous!* (Mistři v našem vlastním domě)²⁸. Nicméně volbu provinční liberální vlády nelze považovat za úplný rozchod s minulostí. Některé známky změn byly patrné již v poválečných letech (1945-1960). Řada skupin začala zpochybňovat některé z tradičních hodnot konzervativní vlády a celé québecké společnosti. V roce 1949 se hrstka vlivných členů katolické církve, včetně Msgr. Josepha Charbonnea, vystoupila na podporu pracovníků zapojených do azbestové stávk. Tato stávka trvala přes čtyři měsíce a šlo o spor frankofonních horníků proti americké firmě Johns-Manville. Horníci se dožadovali zvýšení platu a o odstranění azbestového prachu z dolů, avšak se odpovědi od firmy nedočkali. Toto chování bylo vyloženo jako diskriminace frankofonních pracovníků v anglofonním prostředí. Stávka byla nezákonná. Maurice Duplessis silně stranil společností, především kvůli jeho nepřátelství vůči všem formám socialismu ve společnosti. Provinční vláda vyslala čtyři policie na ochranu dolů. Duplessisova strana Union

²⁷ Epinnette, *La question nationale au Québec*, (Paris: Presses Universitaires de France, 1998), 40-44.

²⁸ Slogan se používal od roku 1962, kdy liberálové znovu vyhráli ve volbách. Heslo se následně stalo jedním z největších symbolů hrdosti v Quebecu.

Nationale byla sice dlouho úzce spojena s katolickou církví, ale části církve se přesunuly na stranu dělníků. Obyvatelstvo a média v Quebecu byli také stávkujícím nakloněni. Po několikaměsíční stávce se začalo teprve s dělníky vyjednávat a někteří souhlasili s tím, že se vrátí do práce a bude jim lehce navýšen plat, avšak většina se do dolů již nikdy nevrátila.

V jistém smyslu bylo i rozhodnutí premiéra Maurice Duplessise z roku 1954 o uložení provinční daně z příjmu progresivním opatřením cílů Tiché revoluce. Další významnou událostí byly nepokoje na Montrealském fóru v roce 1955 a lze na ně pohlížet jako na předzvěst revolty francouzských Kanad'anů proti anglicky mluvícímu zřízení, který si udržoval své nadřazené postavení ve společnosti, kde tvořili většinu.²⁹

Po zvolení v roce 1960 se liberálové Jeana Lesage pustili do zavádění reform, po kterých Duplessisovi oponenti volali. Jednou z priorit nové provinční vlády bylo položit základy pro sociální a ekonomickou emancipaci francouzských Kanad'anů. Pro Lesage a jeho ministry byl stát tím nejlepším nástrojem, který jim francouzští Kanad'ané mohli pomoci dosáhnout. Quebec po vzoru federální vlády přijal principy sociálního státu a přijal ještě radikálnější opatření. Ve své nové roli Québecký stát vykonával větší kontrolu nad ekonomikou tím, že uzákonil novou legislativu a zavedl prostředky finanční páky, a převzal odpovědnost za sociální sféru. Cílem bylo snížit sociální nerovnosti a vybudovat spravedlivější společnost, ve které by všichni občané měli stejná práva. Vlády, které následovaly Jeana Lesage, tyto principy nezpochybňovaly a pokračovaly v modernizaci Quebecu i nadále.

Rozšířená role státu vedla během 60. a 70. let 20. století ke zřízení mnoha nových vládních oddělení a vládou vlastněných korporací. Tento růst donutil vládu najmout výrazně více, dobře kvalifikovaných státních úředníků. Založení ministerstva školství (1964) a zavedení všeobecného systému zdravotní péče (1971) byly dva z hlavních sociálních pokroků té doby. Úplné znárodnění vodní energetiky (1964) mělo také blahodárny vliv v několika ohledech. Kromě toho, že státu přinesla nové příjmy, poskytla také mnoha frankofonním inženýrům a manažerům příležitost prokázat své znalosti a odbornost. Vládní společnosti jako Société générale de financement (1961) a Caisse de dépôt et placement (1965) představovaly symboly Quebecu.

Během Tiché revoluce mohla organizovaná práce dosáhnout významných zisků, protože politické prostředí jí bylo nakloněno. V roce 1964 vláda Lesage schválila nový

²⁹ Behiels, *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*, 82.

zákoník práce, který uznal právo na stávku ve veřejném sektoru. To byl významný krok, protože koncem 60. let se vláda stala největším zaměstnavatelem provincie. Všeobecná ekonomická prosperita 60. a počátku 70. let také postavila vládu do pozice, kdy mohla přistoupit na řadu požadavků odborů. Tyto sociální a ekonomické pokroky daly vzniknout nové frankofonní střední třídě, která nyní mohla aspirovat na nejvyšší pozice ve společnosti a mohla se tak rovnat anglofonnímu obyvatelstvu.

Konec éry Duplessis podnítil zpochybnění tradičních hodnot, které do té doby definovaly roli náboženství, rodiny a žen. Nově objevená důležitost státu v životech francouzských Kanadčanů je vedla k tomu, aby se stále více identifikovali jako Quebečané, tzv. Québécois. Tato nová quebecká identita postupně nahradila tradiční francouzsko-kanadský nacionalismus. Nový nacionalismus našel svou inspiraci v reformních myšlenkách, které tvořily pilíře Tiché revoluce, spíše než v římskokatolickém náboženství, které až dosud poskytovalo základ francouzsko-kanadské identity. Pojem dostal nový význam a všichni obyvatelé Quebecu, bez ohledu na etnický původ, byli nedílnou součástí této definice národa. Obecně šlo o pojmenování všech frankofonních Kanadčanů nebo obyvatel Quebecu.³⁰

Baby boomers, kteří se narodili v letech 1945 až 1960 v hospodářské prosperitě, která následovala po druhé světové válce, představovali v 60. letech podstatnou část populace. Pevné odhodlání vlády přepracovat vzdělávací systém učinilo z těchto mladých lidí první quebecké příjemce moderního vzdělání. Zejména oni ztělesňovali nové hodnoty quebecké společnosti, protože tyto hodnoty byly součástí jejich vzdělání. Odlišné, dynamické kulturní prostředí Quebecu také pomohlo šířit tyto hodnoty. Baby boomers a kulturní osobnosti se stali významnými společenskými hráči v době Tiché revoluce. Neváhali podpořit nacionalistické skupiny a politické strany, jako byla například Parti Québécois, která byla založena v roce 1968, jejímž hlavním představitelem byl René Lévesque.³¹ Dalším podnětem, který napomohl k vypuknutí Tiché revoluce, mohlo být v 50. letech větší využívání televize, která si brzy našla místo v domácnostech Quebecu. Vzhledem k tomu, že vysílání bylo oblastí federální odpovědnosti, programový obsah nemohl být řízen Duplessisem a byl tak zdrojem nových ideálů pro mnoho Quebečanů. Aktuální pořady jako

³⁰ Epinnette, La question nationale au Québec, (Paris: Presses Universitaires de France, 1998), 40-46.

³¹ John Dickinson a Brian Young, A Short History of Quebec, (Montreal: McGill Queen's University Press, 2008), 76, <https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=b4bf3fe7-3684-4b3d-9fb7-70739f519b67%40redis&bdata=Jmxhbm9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=626589&db=e000xww> (staženo 25.2. 2022).

Point de mire, pořádané René Lévesquem, když byl ještě novinář, informovaly francouzské Kanadány o národních a mezinárodních otázkách. Zahraniční kultura, která se v Quebecu šířila prostřednictvím televize, rádia a tisku, oslovovala především mladé lidi. Během léta 1967 hostil Montreal světovou výstavu. Expo 67 mělo velký dopad, představilo Quebec světu a dalo Quebecanům příležitost objevit svět.

3.2. Od doby temna k modernizaci

Po smrti Duplessise v roce 1959 byl na místo vůdce Union Nationale v září 1959. Jeho funkční období bylo ale velmi krátké, jelikož v lednu zemřel na infarkt. Jedná se tak o nejkratší funkční období quebeckého premiéra, trvající pouze 117 dní. Sauvé plánoval rozsáhlou modernizaci, ke které se za vlády Duplessise Quebec nedočkal. Jeho heslem bylo „Désormais“, tedy „od nyníška“ a přišel s plánem „100 dnů změny“, kdy byl proveden hluboký průzkum problémů ve společnosti, kterým měla vláda čelit. Mezi hlavní cíle Sauvého patřila modernizace a reforma financování vzdělávacího systému. Někdy bývá Sauvé považován za prvního představitele Tiché revoluce, které se ale bohužel nedožil. Jeho nástupcem se stal Antonio Barrette, který byl v úřadu také velmi krátce, a to od ledna do srpna 1960. V červnu 1960 se konaly volby do zákonodárného shromáždění Quebecu a dle dnešního měřítka se jedná o jedny z nejdůležitějších voleb, které v provincii, kdy proběhly. Výsledek byl velmi těsný, ale podařilo se vyhrát Liberální straně, která získala 51,38 % hlasů a 51 křesel v zákonodárném shromáždění³² a došlo ke zvýšení počtu hlasů o 6,5 % oproti volbám z roku 1956. Naopak Union Nationale získala pouze 46,6 % hlasů a 43 křesel. Došlo tak k poklesu o zhruba 5,2 % hlasů oproti přecházejícím volbám.

Porážka Union Nationale Liberální stranou Jeana Lesage zahájila Tichou revoluci, která signalizovala začátek dvojího boje: jednoho zahrnujícího politickou a socioekonomickou bitvu nové střední třídy o větší kontrolu nad ekonomickými zdroji Quebecu, a další zahrnuje hořký a rozdělující pokus předefinovat roli frankofonní společnosti v Kanadě.³³ Od počátku 60. let se po sobě jdoucí quebecké vlády pokusily změnit socioekonomický vztah mezi frankofonní většinou této provincie a jejími anglicky

³² Přeloženo z anglického „legislative assembly“.

³³ Herbert F. Quinn, *The Union Nationale: Quebec Nationalism from Duplessis to Levesque*, (Toronto: University of Toronto Press, 1963), 54.

mluvícími menšinami. V první fázi Tiché revoluce Lesageova vláda zmodernizovala a rozšířila veřejný sektor, aby poskytla zaměstnání poválečné generaci vysoce vzdělaných frankofonnů.³⁴ Liberální vláda se poté zaměřila na velké korporace soukromého sektoru ovládané převážně anglofonny, což bylo ale v tak nacionálně naladěné společnosti nepředstavitelné. V roce 1964 vláda znárodnila všechny soukromé hydroelektrárny. V důsledku toho se Hydro-Quebec, založený v roce 1944, stal jedním z největších korunových korporací v Severní Americe. Frankofonní obyvatelé byli schopni pracovat výhradně ve francouzštině a rozvíjet své technické, vědecké a manažerské dovednosti. Toto byl proces, který se vyskytoval také v oblasti vzdělávání, sociální péče a zdravotnictví a ve státní byrokracii ve všech resortech a na všech úrovních.³⁵

Jedním z největších problémů nové vlády byl resort školství, které bylo do té doby velmi zanedbávané. Na počátku roku 1961 proto předložila Lesageova vláda návrh na založení Královské vyšetřovací komise, která měla mít za úkol zjistit, jak na tom je sektor vzdělávání v Quebecu a následně se pokusit o zlepšení situace. Tento návrh byl následně přijat a komise mohla začít jednat. Za konzervativní vlády se neustále Duplessis chvástal úžasnými výsledky quebeckého vzdělávání, a jak výborné vzdělávání v Quebecu je v porovnání s ostatními provinciemi v Kanadě. Po výzkumu se ale zjistilo, že se jednalo o čisté lži a kampaň Union Nationale. Komise došla k závěru, že školství, které bylo do té doby primárně v rukou římsko-katolické církve silně zaostávala za systémy v ostatních provinciích či jiných státech západního světa. Proto byl sektor vzdělávání vyjmut zpod církevní kontroly a začal vznikat státní aparát pro školství. Stát měl na starost kompletní správu prostřednictvím ministerstva školství, které vzniklo téměř po sto letech od předání školství do rukou církve, v roce 1964, a Vyšší radou pro vzdělání, vzniklé v roce 1963. Vzdělávání se stalo znamením nové doby a heslo „Kdo se učí, zbohatne“ se stalo jedním ze sloganů Tiché revoluce. Mezi roky 1960 až 1970 se školní docházka zvedla na všech úrovních. Především u studentů středních škol, mezi 15 až 17 lety, se zvýšila docházka. V roce 1960 navštěvovalo školu zhruba 75 % obyvatel Quebecu ve věku 15 let. O 10 let později to bylo již 94 %. U šestnáctiletých Quebecanů to bylo na počátku 60. let zhruba 51 % a na počátku 70. let už 84 %. A nejvyšší nárůst byl znát u sedmnáctiletých Quebecanů, kterých studovalo v roce 1960 asi 31 % a v roce 1970 to bylo již 63 %. Tudíž se počet studentů více než zdvojnásobil.³⁶

³⁴ Dickinson, Young, *A Short History of Quebec*, 80-85.

³⁵ Herbert F. Quinn, *The Union Nationale: Quebec Nationalism from Duplessis to Levesque*, 55.

³⁶ Kenneth McRoberts et Dale Posgate, *„Développement et modernisation du Québec“*, Montréal, Boréal Express, 1983, 75.

Reformy školství také zahrnovaly změnu věkovou hranici pro povinnou školní docházku, která byla zvýšena ze 14 na 16 let. Dále byla zavedena bezplatná školní docházka až do 11. třídy, byly reorganizovány školní rady, byl standardizovány školní osnovy a klasické placené vysoké školy byly v roce 1965 nahrazeny tzv. CÉGEP, což je veřejně financovaná vysoká škola poskytující technické, akademické, odborné nebo smíšené programy. A v neposlední řadě vznikla v roce 1969 neustále se rozšiřující síť frankofonních univerzit, Université du Quebec. Ta měla ve snaze zlepšit přístup k vysokoškolskému vzdělání, jak geograficky, tak i finančně a především šlo o další krok mladé generace k odstranění katolické dominance v provincii. Dalším malým vítězstvím pro quebeckou společnost se stala reforma o otevření vysokoškolského vzdělání dívkám a ženám. Ty do této chvíle mohly studovat maximálně střední školu a následně se z nich staly matky a ženy v domácnosti na plný úvazek, jak se dle katolických hodnot očekávalo. Dnes je dokonce vysokoškolské vzdělání častější u dívek než u chlapců. Na vysokých školách se také rozšířily více technicky zaměřené obory. K tomuto posunu došlo, díky průmyslovému „boomu“ a nové instituce a továrny potřebovaly odborně vyučené inženýry.³⁷

Další velkou problematickou oblastí představovalo zdravotnictví, které stejně jako školství bylo v rukou římsko-katolické církve. Zdravotnictví bylo v tehdejší době spíše soukromou záležitostí. Církevní instituce se staraly pouze o nejhudší vrstvy obyvatelstva, a tudíž se většině obyvatelstva zdravotní pomoci nedostávalo. Před rokem 1960 neměla téměř polovina quebeckého obyvatelstva soukromé zdravotní pojištění a nemohla si tak dovolit léčebný pobyt či operaci. Quebecký zdravotní systém bude hluboce proměněn reformami Tiché revoluce, inspirovanými konceptem sociálního státu. Stát více zasahoval do různých sektorů společnosti, jako jsou zdravotní a sociální služby, s cílem snížit sociální nerovnosti. V oblasti zdravotnictví předložila Boucherova komise pro veřejnou pomoc, svou zprávu v roce 1963 a doporučila zvýšenou státní intervenci v oblasti zdraví. V roce 1961 se Quebec připojil k federálnímu programu zdravotního pojištění, což byl první krok k vytvoření systému veřejné zdravotní péče. V roce 1966 federální vláda pokračovala v reformách a vytvořila program zdravotního pojištění se sdílenými náklady. Quebecká vláda, která si přeje zajistit svou autonomii v oblasti zdraví, nedodrhuje tento nový program. Místo toho ve stejném roce ustanovil komisi Castonguay-Nepveu, aby zjistila zdravotní a sociální situaci v Quebecu, a nakonec vytvořila program zdravotního pojištění specifický pro

³⁷ Roger Magnuson, „Education and Society in Quebec in the 1970's“, The Journal of Educational Thought (JET) Vol. 7, No. 2, 1973, 96, <https://www.jstor.org/stable/23767978?seq=3> (staženo 21.3.2022).

Quebec. Komisaři doporučovali vytvoření komplexního zdravotního systému, který zohledňoval vazby mezi sociálními podmínkami a zdravím. Jejich doporučení obhajovali zřízení systému plně řízeného a financovaného státem, jakož i univerzálnost a bezplatné léčení a služby. V červenci 1970 byl přijat zákon o zdravotním pojištění, který předložila liberální vláda Roberta Bourassy. Tento program, který pokrývá veškerou péči a služby, je pilířem nového quebeckého zdravotního systému. Tyto reformy se také zaměřují na zlepšení sociálních podmínek, volný přístup k péči a prevenci. Síť veřejného zdraví se stala největším zaměstnavatelem v provincii a lidé, kteří tam pracovali, díky masivnímu sdružování v odborech dosáhli značných zisků.³⁸ Tento veškerý pokrok byl možný pouze díky enormní sekularizaci, která během Tiché revoluce v Quebecu probíhala.

Co se týče sociálních reforem bylo jich za Lésagovy vlády provedeno mnoho. Jednou z nich byla například reformovaná správa důchodů (Régie des rentes du Québec) nebo správu pro pojištění, jak jsem již zmínila výše (Caisse de depot et placement du Québec). Dále následovala v roce 1963 reforma zákoníku práce, Code du travail. Ale až rok 1964 byl stěžejním rokem v pracovněprávních vztazích v Quebecu, který do té doby zaostával z hlediska pracovní legislativy ve srovnání s jinými kanadskými provinciemi. Cílem iniciativy ministra práce, Reného Hamela, bylo jednoduše sjednotit všechny quebecké zákony ovlivňující pracovní vztahy – roztroušené sem a tam – do jediného kodexu s několika drobnými úpravami. Po představení několika verzí pracovního zákoníku byl konečně v létě roku 1964 zákoník přijat. Sdružovací právo získaly nové profesní orgány, včetně zemědělských dělníků, inženýrů, lékařů či účetních. Zásadní posun je ale také v náhlém uznání práva na stávku zaměstnancům nemocnic, školských rad a státních zaměstnanců. Na druhé straně ustanovení stanoví pozastavení tohoto práva na 80 dnů v případě ohrožení veřejného zdraví a bezpečnosti. V neposlední řadě Tichá revoluce otevřela dveře frankofonnímu nacionalismu, který se stal nejpodstatnější otázkou na několik dalších desetiletí.

3.3. Politický vývoj Quebecu během revoluce

22. června 1960 vyhrála ve všeobecných volbách Liberální strana v čele s Jeanem

³⁸ François Guérard, *Histoire de la santé au Québec*, (Montréal, Boréal, 1996), 123.

Lesagem, který se tak stal 19. premiérem Quebecu. V úřadu premiéra působil až do roku 1966, kdy Liberální strana prohrála v dalších všeobecných volbách. Lesage bývá označován za jednoho z otců tiché revoluce po boku s René Lévesquem a dalšími politiky a reformátory. Mezi úspěchy Lesagovy vlády patří všechny výše zmíněné reformy provedené během Tiché revoluce. V roce 1962 opět vyhrála Liberální strana Quebecu s kampaní slibující především znárodnění hydroelektráren s heslem *Maîtres chez nous*. Tento cíl se vládě opravdu povedlo splnit a společnost Hydro-Québec, která odkoupila většinu hydroelektráren v Quebecu se stala symbolem úspěšně vlády Jeana Lesage, vlády, která opravdu splnila, to, co slíbila.

I přes svá úspěšná léta, ale nebyla liberální vláda znovuzvolena ve všeobecných volbách v roce 1966. Někdy bývá rok 1966 označován za konec Tiché revoluce, ale přesné ukončení se nedá určit, kvůli i pokračující modernizaci Quebecu v následujícím desetiletí. Pokud jde o počet získaných křesel do legislativního shromáždění³⁹, tyto volby byly jedny s nejtěsnějšími výsledky v nedávné historii. Union Nationale získalo 56 křesel oproti 50 křeslům získaných liberály. V tomto případě nejpoblábnější strana (Liberální strana) nezískala nejvíce křesel. Liberálové získali o 6,5 % více hlasů než UN, protože venkovské části provincie, kde se dobře dařilo Union Nationale, byly v zákonodárném sboru mírně více zastoupeny. Výsledek byl pro Quebec vcelku překvapivý. UN, v čele s Danielem Johnsonem Sr., pravděpodobně vděčí za svůj úspěch kampani, která slibovala především získání lepší dohody pro Quebec v rámci kanadské konfederace. Dalším důvodem také byla velká podpora venkovských obyvatel, kteří nebyli spokojeni s přílišnou rychlostí liberálních reforem. Jednalo se také o poslední volby do zákonodárného shromáždění. Politický posun k novému quebeckému nacionalismu v 60. letech vedl i k tomu, že Québécois stále více označovali provinční instituce jako národní, aby dokázali, že jsou vlastním národem. To se odrazilo ve změně názvu provinčního zákonodárného shromáždění na Národní shromáždění v roce 1968. Největším úspěchem Johnsona byl vliv na konfедераční politiku. Snažil se o reformu kanadské ústavy, kde se pokusil prosadit svou představu o národnostním rozdělení, nikoli rozdělení dle provincií. To se mu ale nepodařilo. D. Johnson Sr. zemřel při vykonávání úřadu v roce 1968. Jeho nástupcem se stal Jean-Jacques Bertrand. Johnsonovi synové, Pierre-Marc a Daniel Jr, později sloužili oba jako premiéři Quebecu. Nespokojenost frankofonních Quebecanů vedla k vytvoření různých nacionalistických hnutí. Největší a

³⁹ Z anglického „legislative assembly“.

nejúspěšnější z nich se stala neonacionalistická strana Parti Québécois

3.3.1. Parti Québécois

Jedním z největších symbolů Tiché revoluce a následného vzrůstajícího neoacionalismu se stala frankofonní politická strana vytvořena v Quebecu v roce 1968 po sloučení Sovereignty-Association Movement (MSA), vedeného René Lévesquem, a Ralliement National (RN), vedeného Gillesem Grégoirem, bývalým Créditiste členem parlamentu. MSA byla založena v listopadu 1967 po politickém sjezdu Quebecké liberální strany, kde se René Lévesque (tehdejší ministr přírodních zdrojů v liberální vládě Jeana Lesage) a další členové strany, kteří byli rovněž quebeckými nacionalisty, pokusili získat přijetí pro program s názvem Za suverénní Quebec v kanadské federaci. Protože v tomto úsilí selhali, rozhodli se vystoupit z Liberální strany a vytvořit vlastní hnutí. K založení Parti Québécois přispěla i militantní základna třetí strany, Rally for National Independence (RIN, Rally pro národní nezávislost). RIN začala jako občanské hnutí v roce 1960 a v roce 1963 se stala první politickou stranou pro nezávislost v historii Quebecu. Pierre Bourgault se stal jeho vůdcem v květnu 1964 a v provinčních volbách v roce 1966 získal 5,6 procenta hlasů. Bourgault však nepodpořil myšlenku asociace suverenity prosazovanou René Lévesquem – RIN žádali jednostranně vyhlášenou nezávislost Quebecu. Jednání mezi RIN a MSA proto selhala. RIN se nesloučila s MSA a RN, ale místo toho byla v roce 1968 rozpuštěna a její příznivci byli pozváni, aby se připojili k Parti Québécois. Tato nová strana pro nezávislost se tak stala místem setkání téměř všech quebeckých nacionalistických hnutí a sdružení. Založila národní výkonnou radu, rozvinula svou infrastrukturu a vybudovala rychle rostoucí síť členů strany. V prvních dvou volbách, kterých se PQ zúčastnila, dosáhla velmi omezeného úspěchu. V roce 1970 získala 23,5 procenta lidového hlasování, ale pouze sedm křesel v Národním shromáždění. V provinčních všeobecných volbách v Quebecu v roce 1973 byly výsledky pro PQ ještě větším zklamáním: bylo zvoleno pouze šest kandidátů PQ, přestože strana získala 30,2 procenta lidového hlasování, zatímco liberálové v čele s Robertem Bourassou získali 102 křesel.⁴⁰ Až v roce 1976 se PQ nakonec povedlo uspět ve volbách, když porazili liberály a zároveň získali 41,4 procent hlasů a 71 křesel. Vítězství v

⁴⁰ Michel Lévesque et Martin Pelletier, „*Le Parti québécois : bibliographie, 1968-2007*“ (Bibliothèque de l'Assemblée nationale du Québec, 2007).

PQ bylo z velké části přisouzeno volební strategii hbitě provedené Claudem Morinem, ve které strana slíbila, že během svého prvního funkčního období uspořádá referendum o suverenitě. V následujících letech se snažilo PQ prosadit autonomii Quebecu, což vyústilo v referendum o odtržení v roce 1980.⁴¹

3.4. Nové sebevědomí francouzských Kanad'anů

Pokus francouzské Kanady předefinovat svou roli v rámci Kanady vyvolal v posledních 4 desetiletích bouřlivou veřejnou diskusi a značný politický nepokoj. Ve své předběžné zprávě královské komise o bilingvistu a bikulturalismu z roku 1965 komisaři uvedli, že Kanada se nachází uprostřed své nejdůležitější politické krize od začátku Konfederace. Počínaje rokem 1963 bylo v poštovních schránkách v Montrealu odpáleno několik bomb a 2 separatistické strany úspěšně rekrutovaly frankofonní univerzitní studenty. V polovině 60. let se objevila široká škála návrhů na restrukturalizaci, obnovu, a dokonce i demontáž kanadského federálního systému.

Na základě doporučení zprávy Tremblayovy komise z roku 1956 obhajovalo mnoho quebeckých neonacionalistů zakotvení v obnovené ústavě „zvláštního statusu“ pro provincii Quebec, zatímco jiní požadovali formu statusu „přidruženého státu“. Ve skutečnosti se v roce 1966 politické strany navzájem přeskakovaly v zoufalé snaze udržet krok s nacionalistickou hybnou silou, která zaplavuje Quebec. Daniel Johnson, vůdce Union Nationale, vydal Ottawě ultimátum v malé brožurě nazvané „Rovnost nebo nezávislost“. Zvláštní nebo přidružený státní status by znamenal velmi rozsáhlou decentralizaci toho, co bylo mnohými Kanad'aný již považováno za příliš decentralizovaný federální systém. V reakci na tuto chladnou reakci začalo značné množství neonacionalistů tvrdit, že pouze přímá nezávislost Quebecu může zajistit přežití frankofonní národnosti.⁴²

V polovině 60. let se neonacionalisté setkali s odporem všech národních stran a řady prominentních frankofonnů, jako jsou Jean Marchand, Pierre Elliott Trudeau a Gérard

⁴¹ Pierre Dubuc, „*L'autre histoire de l'indépendance*“. La gauche: de Pierre Vallières à Charles Gagnon, La droite: de Claude Morin à Paul Desmarais“ (Éditions Trois-Pistoles, 2003).

⁴² Dickinson, Young, A Short History of Quebec, 110-115..

Pelletier. Tyto takzvané „moudré muže“ naverbovala Liberální strana premiéra Lestera Pearsona, aby posílili frankofonní účast v národní vládě a pomohli Ottawě odvrátit potenciálně nebezpečné politické střety s Quebecem. Ten je stále více inspirován neonacionalisty a v některých případech separatisticky orientovanými politickými stranami.

Federální síly pod vedením premiéra Pierra Trudeaua navrhly dvojí strategii: posílit plnou účast frankofonů ve všech národních institucích prostřednictvím politiky oficiálního bilingvismu a vložit do obnovené ústavy Listinu práv a svobod, která by garantovala práva jednotlivce i práva 2 oficiálních jazykových komunit Kanady. Prvního cíle bylo dosaženo v roce 1969 přijetím zákona o úředních jazycích, druhého poté ústavním zákonem z roku 1982, který začlenil Listinu práv a svobod a obecný pozměňující vzorec založený na 7 provinciích zahrnujících více než 50 % kanadské populace.

Quebec představoval hlavní překážku na cestě k obnovené ústavě. Nový liberální vůdce a premiér Quebecu, Robert Bourassa, v roce 1970, se pokusil zajistit zvýšené provinční pravomoci v oblasti sociální politiky na oplátku za souhlas své vlády s podřízením ústavy s omezenou Listinou práv. Když Bourassa nedokázal dosáhnout svého cíle, neonacionalistické tlaky ho donutily odmítnout Viktoriinu chartu z roku 1971.

Francouzští kanadští nacionalisté favorizovali nějakou formu vylepšeného statusu pro Quebec: zvláštní status v rámci konfederace, novou formu sdružení na základě rovnosti s anglickou Kanadou nebo úplnou nezávislost jako suverénní země. Během pozdních 60. let bylo hnutí motivováno především vírou, sdílenou mnoha quebeckými intelektuály a dělnickými vůdci, že ekonomické potíže Quebecu byly způsobeny anglickou kanadskou nadvládou konfederace a mohly být ukončeny pouze změnou – nebo ukončením – vazeb s jinými provinciemi a ústřední vládou. Koncem 20. století se ekonomické podmínky začaly zlepšovat a kulturní a jazykové rozdíly se staly primární motivací pro oživení quebeckého separatistického sentimentu v 90. letech.

Francouzsko-kanadský nacionalismus byl také výsledkem hlubokých ekonomických a společenských změn, které se v Quebecu odehrály zhruba od roku 1890. Do té doby se francouzští Kanadčané živili zemědělstvím a sezónními pracemi při obchodu se dřevem. Francouzi střední třídy z Quebecu a Montrealu vystupovali jako prostředníci mezi dělnickými Francouzi a anglickými průmyslovými a obchodními vůdci. Růst vodní energie a průmyslu celulózy pomohly vytvořit výrobní závody v Quebecu a Ontariu přivedl francouzské kanadské dělníky do měst, zejména do Montrealu. Rychlost růstu francouzsko-kanadské populace a nedostatek dobře obrobitelné půdy mimo úzká údolí svatého Vavřince

a Richelieu přispěly ke spěchu k málo placeným pracovním místům v městských průmyslových odvětvích a k růstu městských slumů, zejména v Montrealu. V roce 1921 byl Quebec nejvíce urbanizovaný a industrializovaný ze všech kanadských provincií, včetně Ontaria, které zůstalo nejlidnatější a nejbohatší provincií. Quebecká vláda, oddaná politice laissez-faire ekonomie 19. století, bezohledně podporovala průmysl a dělala jen málo, aby zabránila jeho nejhorším excesům. Až na několik výjimek byly nové podniky vlastněny a řízeny anglickými Kanadany nebo americkými podniky.⁴³

4. Následky tiché revoluce

4.1 Nacionalismus a diskriminace anglofonních Quebečanů

S modernizací celé quebecké společnosti si váže i politicko-spoločenský nový skok ve vývoji frankofonního obyvatelstva. Poté co občané dostali možnost získat vyšší úroveň vzdělání, zdravotnictví i lepší pracovní místa, stále tu byla otázka autonomního Quebecu, která již několik let kolovala mezi obyvateli frankofonní provincie. Dle odborníků bylo pouze otázkou času, kdy dojde k rozvinutí ideje samostatného Quebecu, a Tichá revoluce tento vývoj o pár let pouze urychlila, ale dá se téměř jistě říct, že by k nárůstu frankofonního nacionalismu došlo tak jako tak. Už konzervativce Duplessis byl velkým zastáncem quebecké autonomie, proto i došlo k takové izolaci provincie, jak jsem popsala v předešlých kapitolách. Tato izolace by se dala v rámci možností popsat za úspěšnou pro frankofonní kulturu, ale bohužel ve všech ostatních ohledech, jako byly např. sociální služby, došlo k zastavení jakéhokoliv posunu kupředu. Tichá revoluce ukončila tradiční nacionalismus v sevření politiků a sociálních institucí. Mnozí považovali konec tohoto nacionalismu za vstup Quebecu do věku modernity. Pozorovatelé proto byli překvapeni, když krátce po revoluci zaznamenali vzestup nového nacionalismu, nebo přesněji neonacionalismu, zahrnující antinomická témata demokracie, etatismu a modernity. Tento nový nacionalismus navrhl revidovanou státní definici Quebecu. Stát Quebec byl prezentován jako jediný institucionální rámec, který toho byl schopen podporovat blaho francouzských Kanadánů.

⁴³ Ibid, 122-124.

Dle slovníkové definice slova „národ“, tedy že národ je lidské společenství projevující se společnou historií, jazykem, náboženstvím či hospodářstvím, lze beze sporu říci, že v Kanadě byly opravdu dva různé národy. Tato národní dualita nezávisela pouze na etnickém původu občanů, ale na především na jejich kultuře. Emancipace francouzsko-kanadského národa byla umožněna prostřednictvím přivlastnění jediného nástroje, který mohl jednat jménem kolektivu, totiž státu.

Nacionalistický charakter státního zásahu byl nejviditelnější v oblasti ekonomiky. Jedním z hlavních avizovaných cíl vlády mělo být povolit francouzským Kanadčanům alokovat quebecké zdroje ve svůj prospěch, aby čelili ekonomické nadvládě, které byli vystaveni. Dalším cílem bylo zlepšit reprezentaci frankofonních Kanadčané ve vyšších patrech podnikatelské hierarchie. Aby mohli francouzští Kanadčané konkurovat anglofonním společnostem v Quebecu musel zasáhnout stát. Proto byly přijaty dvě vzájemně se doplňující strategie, které byly klíčové v podnikatelských sektorech. Hlavní strategií bylo vytváření veřejných podniků a tím vytlačit konkurenční společnosti a dále podporovat podniky vlastněné francouzskými Kanadčany. Pro porovnání v roce 1955 pracovalo ve veřejných službách asi 28 000 lidí, a během 60 let se toto číslo zvětšilo až na 70 000 pracovníků. Politický nacionalismus vedl k vytvoření několika nových hnutí, která se ale později ve většině případů spojila v politickou stranu Parti Québécois, jak jsem také popisovala v předešlé kapitole. Anglofonní Kanada se snažila centralizovat a zjednodušovat veškerou státní moc, Quebec chtěl jít ale opačným směrem a toužil po samostatnosti. Toto vyústilo v budoucnosti do dvou referend o odtržení Quebecu, první v roce 1980 a druhé v roce 1995, ale ani jedno nebylo přijato.⁴⁴

Frankofonní Quebečané byli kdysi nuceni se asimilovat do anglické společnosti, pokud chtěli získat přístup k ekonomickým a politickým příležitostem, ale kulturní pluralismus se přesto stal základním pilířem quebecké společnosti. S nástupem frankofonního neonacionalismu se proto váže i lehká diskriminace anglofonního obyvatelstva v Quebecu. Krom výše zmíněných ekonomických a podnikatelských překážek, bylo vytvořeno několik nových zákonů omezujících anglofonní Kanadčany v Quebecu.

Asi největší změnou pro všechny Kanadčany v Quebecu bylo přijetí jazykového zákona,

⁴⁴ François Rocher, „The Evolving Parameters of Quebec Nationalism“, *International Journal on Multicultural Societies* vol. 4, n. 1 (Department of Political Science and School of Canadian Studies Carleton University, Ottawa, 2002), <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.200.7656&rep=rep1&type=pdf> (staženo 21.3.2022).

tzv. „Bill 101 neboli Charter of the French language“. Tento návrh podal ministr pro kulturní rozvoj, Camille Laurin, v prvním funkčním období vlády Parti Québécois, v čele s René Lévasquem, a byl přijat v roce 1977. Byl tak rozšířen zákon o úředním jazyce z roku 1974. Tento zákon zavedl francouzštinu jako oficiální jazyk provincii Quebecu. Před rokem 1974 neměl Quebec žádný úřední jazyk a podléhal pouze požadavkům na používání angličtiny a francouzštiny obsaženým v článku 133 britského zákona o Severní Americe z roku 1867. Bill 101 je ústředním legislativním prvkem v quebecké jazykové politice a také je jedním ze tří statutárních dokumentů, na nichž quebecká společnost zakládá svou soudržnost, spolu s Quebec Chartou lidských práv a svobod a občanským zákoníkem Quebecu. Jazykový zákon určoval, že veškeré státní podniky, sociální služby či podniky fungující v Quebecu musí komunikovat ve francouzštině. Dle Kanadského statistického úřadu z Quebecu od 70. let emigrovalo téměř 250 000 anglicky hovořících Kanadčanů. Další průzkum také ukázal, že počet Quebečanů, jejichž jediný rodný jazyk byla angličtina, klesl ze skoro 800 000 v roce 1971 zhruba o 234 000 lidí do roku 2006. Dle dobových zdrojů byli anglofonní Quebečané mnohem méně ochotní se naučit francouzsky než frankofonní Quebečané anglicky. A i přestože došlo ke změně úředního jazyka, tak se převážně v podnikatelském prostředí používala spíše angličtina. S jazykovým zákonem se také váže rozsáhlé uzavírání anglofonních školy.⁴⁵ Návrh zákona omezil způsobilost žáků základních a středních škol navštěvovat anglofonní školy. Výjimky byly uděleny pouze dětem rodičů, kteří v Quebecu studovali v angličtině. Děti mohou mít také nárok na výuku angličtiny, pokud jejich rodiče nebo prarodiče získali určité množství anglického vzdělání mimo provincii. Jakmile je dítěti povoleno navštěvovat anglickou základní nebo střední školu, přístup k tomuto vzdělání získaly i další děti z rodiny. Tento návrh zákona stále platí, i když bylo provedeno mnoho reforem ve snaze učinit jej méně tvrdým.

4.2. Front de libération du Québec a Říjnová krize 1970

Říjnová krize (francouzsky Crise d'Octobre) byla vyústění společenského napětí v Quebecu. Jedná se také o jednu z několika teroristických činů Le Front de libération du Québec, spíše známé jako FLQ. FLQ bylo založeno v roce 1963 v Montrealu a mezi lety

⁴⁵ Magnuson, „*Education and Society in Quebec in the 1970's*“, 98.

1963 až 1970 odpálila více než 200 výbušnin. Mezi hlavní cíle hnutí patřilo svržení quebecké vlády, emancipace Quebečanů od zbytku Kanadské konfederace a zřízení dělnické společnosti. Po Tiché revoluci docházelo k postupné radikalizaci quebeckých občanů, především kvůli odporu proti církvi a anglofonní menšině v Quebecu. Cílem FLQ bylo vyjednat s policií propuštění svých kolegů z vězení a předat veřejnosti svůj nově vytvořený manifest s jejich hlavními myšlenkami. V roce 1970 bylo ve vězení více než 20 členů FLQ.

Aby měl FLQ větší vyjednávací páku, rozhodlo se FLQ unést britského diplomata Jamese Crosse. Únos Crosse proběhl 5. října a byl unesen přímo ze svého domu. O pět dní byl podobným způsobem unesen i quebecký ministr práce, Pierre Laport. Po tomto incidentu bylo FLQ prohlášeno za nezákonné sdružení, což znamenalo, že podle zákona o válečných opatřeních⁴⁶ měla policie plnou pravomoc zatknout, vyslýchat a zadržet každého, o kom se domnívala, že je spojen s FLQ. Tyto události viděly premiéra Pierra Trudeaua, který se poprvé v kanadské historii v době míru dovolával zákona o válečných opatřeních. Než ale došlo k odsouhlasení zákona o válečných opatřeních, uplynulo od únosu Crosse 11 dní. „Osoba, která byla členem této skupiny, jednal nebo nějakým způsobem podporoval, hrozilo mu odnětí svobody nepřesahující pět let. Osoba zatčená za takovým účelem může být držena bez kauce až devadesát dní.“ Odhaduje se, že během prvních 24 hodin od přijetí zákona o válečných opatřeních, se policie zmobilizovala, aby zatkla podezřelé z nezákonné organizace. Policie provedla celkem 3000 prohlídek a zadržela 497 lidí.⁴⁷

17. října FLQ oznámilo, že zajatý Pierre Laport byl popraven. S tímto oznámením také únosci zopakovali, že Cross nebude vydán, dokud nebudou jejich dřívější požadavky splněny. Také varovali, že v případě svého nalezení a pokusu policie o zásah, bude Cross taktéž popraven. Krom publikace svého manifestu a propuštění kolegů z vězení, žádali jejich převoz do Alžírsko či na Kubu, jméno udavače, který pomohl policii dopadnout několik členů FLQ, anebo 500 000 dolarů naložených do letadla s propuštěnými vězni.

Vláda Quebecu požádala o vojenskou pomoc na podporu civilních úřadů, přičemž kanadské síly byly rozmístěny po celém Quebecu. Nakonec jednání vedla k Crossově propuštění 4. prosince. 5. únoscům byl slíben bezpečný transport na Kubu. Krize definitivně skončila až 28. prosince, poté co byli nalezeni další 3 únosci a vražové Laporta. Krize zasáhla nejen provincii Quebec, ale celou Kanadu. V té době průzkumy veřejného mínění v Quebecu a v celé Kanadě ukázaly širokou podporu pro použití zákona o válečných

⁴⁶ Z anglického „Measure Act“.

⁴⁷ Dickinson, Young, A Short History of Quebec, 149.

opatření. Odezva byla kritizována prominentními politiky takový jako René Lévesque a Tommy Douglas.⁴⁸

Po krizi sílila hnutí, která prosazovala volební hlasy jako prostředek k dosažení autonomie a nezávislosti. V té době také rostla podpora pro suverénní politickou stranu známou jako Parti Québécois. Všeobecně se uznává, že Tichá revoluce skončila před říjnovou krizí v roce 1970, ale quebecká společnost se od té doby i nadále dramaticky měnila, zejména se vzestupem hnutí za suverenitu, o čemž svědčí i vítězné volby suverénní Parti Québécois.

4.3. Proměna identity a nové sebe-definování

Od počátku Tiché revoluce se mezi Quebečany začal šířit pojem „Québécois“, který měl vyjadřovat kulturní i národnostní identitu. Později se začali jako Québécois označovat především ti, kdo chtěli chránit francouzský jazyk, francouzskou kulturu, vzdělávání a podnikání. V celé Kanadě došlo k velkému francouzskému sebeuvědomění se a ve všech provinciích se začal více používat přídomek „frankofonní“, „francouzský“ nebo podobné formy ukazující francouzskou národnost, např. pojmy jako „franko-kanadský“ nebo „franko-ontarijský“ občan. Zdá se, že od druhé poloviny 20. století se obyvatelé Quebecu zabývají transformací své kolektivní identity více než předtím. To neznamená, že se Québécois nyní definují a prezentují zcela novým způsobem, ale že jsou otevření novým odpovědím na tyto tři často kladené otázky, které odrážejí jejich sebereflexi kolektivního předmětu v dějinách: „Odkud jsme přišli? Kdo jsme? Kam míříme?“.

První zásadní skutečnost vzniká výměnou generační stráže. Do deseti let bude velká většina silných ročníků v důchodu. V rozhodovacích pozicích a jako hlasy veřejnosti je vystřídají další generace. Tyto generace, které se narodily v 70., 80. a 90. letech 20. století, po dosažení plnoletosti přirozeně převezmou společenskou sílu slova a činu.

Nedojde k žádnému velkému převratu: kontinuita mezi generacemi je silná. Každá generace je ovlivněna hlubokými nerovnostmi. V konečném důsledku jsou dopady doby při vysvětlování současných změn v kolektivní identitě stejně nebo důležitější než generační účinky.

⁴⁸ Ibid, 152.

To znamená, že pokud jde o identifikaci problémů a řešení problémů, nezdá se, že by se generace po boomu – Generace X a Generace Y – nechovaly stejně nebo neočekávaly stejné věci jako jejich předchůdci, nepřekvapivě. Jsou také otevřenější svět a osvobození od vzpomínek na minulost. K tomu bychom mohli dodat, že jsou také emancipovanější a oportunističtější, tedy podnikavější a rychle se chopí příležitostí, které se naskytnou, zvláště pokud se výsledky jeví krátkodobě slibně. Zdá se, že identita Québécois – tradičně spojovaná s rysy progresivismu, komunitarismu a horlivého neonacionalismu, který se prolíná se státním socialismem, korporativismem, rovnostářstvím a romantickou suverenitou – prochází od Tiché revoluce zásadní změnou. Odrážející transformace v jiných západních společnostech, zejména ve Francii, se projevila i do nových priorit Québécois.⁴⁹

⁴⁹ Dickinson, Young, *A Short History of Quebec*, 130-142.

Závěr

Ve své práci jsem se zabývala výzkumnou otázkou proměny společnosti v Quebecu během Tiché revoluce a jaké politické a společenské změny, které revoluce především do počátku 70. let přinesla. Cílem práce bylo zjistit, jak se společnost dokázala změnit, duchu změn 60. let 20. století, jako tomu bylo ve většině zemí západního světa, i včetně Kanady. Tato práce byla koncipována jako případová studie zabývající se politicko-společenskou změnou uvnitř státu, v případě mé práce uvnitř provincie.

Téměř jednoznačně lze říci, že Quebec a především quebecká identita, prošli nesmírnou změnou na mnoho úrovních. Jednalo se o politické změny a obrat od zastaralých konzervativních hodnot duplessisovy vlády k reformátorskému liberalismu Jeana Lesage v roce 1960. Dále šlo o ekonomické či sociální reformy, silně spjaté s enormní vlnou sekularizace, čili zmenšení moci římsko-katolické církve v Quebecu, přinášející nové instituce posouvající provincii z „období středověku“ na úroveň ostatních kanadských provincií a zemí západního světa. A v neposlední řadě je důležitý vývoj quebecké a frankofonní identity, která se během Tiché revoluce nesmírně změnila a dala by se také označit jako hlavní motiv pro změnu quebecké politiky. Vzrůstající nacionalistická a separatistická hnutí, jako byla např. politická strana Parti Québécois nebo radikální separatistická skupina Front de libération du Québec, jejich vliv na společnost jsou v porevolučním období nepřehlédnutelná a nezpochybnitelná. Toto období tvarovalo tvář Quebecu na několik dalších desetiletí. Dle mého názoru Tichá revoluce ovlivnila společnost až do současnosti, protože reformy zavedené během 60. let se s úpravami využívají v Quebecu i dnes. Jde především o reformy školství, kdy bylo v provincii poprvé po téměř 100 letech vytvořeno ministerstvo školství, dále byl vytvořen systém CEGEP, a později i quebecká univerzita, která funguje dodnes. V důsledku této modernizace se začala zvyšovat i celková školní docházka ve všech věkových skupinách a vzdělanost provincii začala vzrůstat. Stále využívané jsou i sociální či zdravotnické reformy, zabývající se změnou ve veřejném zdravotnictví či v případě sociálních změn, nový důchodový systém či zákoník práce.

Pozorovatelé proměny, kterými prochází identita Québécois, obecně zastávají jeden ze tří charakteristických postojů. Někteří věří, že quebecká společnost bude zničena, pokud bude i nadále lpět na svých zastaralých inspiracích a aspiracích. Jiní, i když jsou nakloněni regeneraci kolektivní identity, váhají s prosazováním reformem, protože se bojí narušení mezi

dvěma hlavními póly quebecké historie: transformací (touha po změně) a reprodukce (touha pokračovat ve stávajících trendech). Také jsou tu tací, kteří věří, že Quebec se jako křehká a zranitelná společnost nemůže zapojit do procesu rozsáhlých změn nebo modifikací svých kolektivních referenčních bodů, protože tento transformační proces povede k jeho zániku jako samostatné společnosti. Tito lidé se přirozeně, důrazně a energicky brání změnám, které pro ně vždy definovaly Quebec.

V tomto porevolučním otevření se světu a změně bychom neměli vidět touhu, aby Québécois přerušili své spojení s jejich historickou kulturou. Většina lidí chce přijmout kulturu, kterou zdědili po svých předcích. Stejně tak bychom neměli vidět zjevné oslabení podpory nezávislosti mezi quebeckou mládeží jako zhoršení vnímání vlastní identity nebo snížení jejich touhy vytvořit národ. Jde spíše o to, že politická forma, kterou si „baby boomers“ spojují s touto identitou a národní nezávislostí, pomalu ale jistě s novými generacemi zanikají. Skutečnost, že se Quebečané, zejména mladí lidé, nikdy necítili tak docela 'Québécois'. O čem není pochyb, je že se Quebec neustále mění. Ačkoli změna a vývoj provincie nyní bude přicházet s novou generací, Quebec se nejspíše nechystá opustit své tři obvyklé cesty: liberální pragmatismus, progresivní konzervatismus a tichý reformismus, které se od Tiché revoluce staly symboly Quebecu. Během Tiché revoluce se Quebec vymanil ze své izolace a otevřel se vnějšímu světu. Toto otevírání začalo v 50. letech 20. století s příchodem moderní společnosti a změnami, které tato společnost přinesla. Stopy po Tiché revoluci, která radikálně změnila tvář Quebecu, jsou viditelné dodnes.

Summary

In my work, I dealt with the research question of the transformation of society in Quebec during the Silent Revolution and what political and social changes the revolution brought, especially in the early 70s. The thesis aimed to find out how society was able to change, the spirit of changes of the 60s of the 20th century, as was the case in most countries of the Western world, including Canada. This work was conceived as a case study dealing with political-social change within the state, in the case of my work within the province.

It can almost unequivocally be said that Quebec, and especially Quebec identity, has undergone tremendous change on many levels. These were political changes and a turnaround from the outdated conservative values of the Duplessis government to Jean Lesage's reformist liberalism in the 1960s. Then there were economic or social reforms, strongly linked to an enormous wave of secularization, that is, the reduction of the power of the Roman Catholic Church in Quebec, bringing new institutions moving the province from the "Middle Ages" to the level of other Canadian provinces and countries of the Western world. Last but not least, the development of Quebec and Francophone identity is important, which changed enormously during the Silent Revolution and could also be described as the main motive for changing Quebec politics. The growing nationalist and separatist movements, such as the political party Parti Québécois or the radical separatist group Front de libération du Québec, their influence on society in the post-revolutionary period is unmistakable and unquestionable. This period shaped the face of Quebec for the next few decades. In my opinion, the Silent Revolution has influenced society to the present day, because the reforms introduced during the 60s are still used in Quebec today. These are mainly educational reforms when the ministry of education was created in the province for the first time in almost 100 years, the CEGEP system was created, and later the University of Quebec, which is still in operation today. As a result of this modernization, overall school attendance in all age groups began to increase, and the province's education began to increase. Social or health reforms dealing with changes in public health care or the case of social changes, the new pension system, or the Labour Code are also still used.

Observers of the transformation that the identity of Québécois is undergoing generally hold one of three characteristic positions. Some believe that Quebec society will be destroyed if it continues to cling to its outdated inspirations and aspirations. While inclined to regenerate collective identity, others are hesitant to push for reforms because they fear

disruption between the two main poles of Quebec history: transformation (the desire for change) and reproduction (the desire to continue). Some believe that Quebec, as a fragile and vulnerable society, cannot engage in a process of large-scale changes or modifications to its collective reference points, because this transformation process will lead to its demise as a separate society. These people naturally, forcefully, and vigorously resist the changes that have always defined Quebec for them.

In this post-revolutionary opening to the world and change, we should not see a desire for the Quebec people to sever their connection to their historical culture. Most people want to embrace the culture they inherited from their ancestors. Nor should we see an obvious weakening of support for independence among Quebec's youth as a deterioration in their sense of identity or a reduction in their desire to create a nation. Rather, the political form that the "baby boomers" associate with this identity and national independence slowly but surely disappears with new generations. The fact that Quebecers, especially young people, never quite felt 'Québécois'. What there is no doubt about is that Quebec is constantly changing. Although the change and development of the province will now come with a new generation, Quebec is unlikely to abandon its three usual paths: liberal pragmatism, progressive conservatism, and quiet reformism, which have become symbols of Quebec since the Quiet Revolution.

During the Quiet Revolution, Quebec broke free from its isolation and opened up to the outside world. This opening began in the 50s of the 20th century with the advent of modern society and the changes that this society brought. Traces of the Quiet Revolution, which radically changed the face of Quebec, are still visible today.

Použitá literatura

Primární zdroje

Dutil, Patrice. „The "Other 1968": René Lévesque and the Founding of the Parti Québécois“. The Champlain Society. 19. října 2018.

<https://champlainsociety.utpjournals.press/podcast/wty/other-1968-rene-levesque-and-founding-parti-quebecois> (staženo 4.3. 2022).

C-11: Charter of the French Language. 1977. Quebec: <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/document/cs/C-11> (staženo 6.3. 2022).

C-27: Code du travail. 1964. <https://www.legisquebec.gouv.qc.ca/en/document/cs/C-11> (staženo 6.3. 2022).

SNIPSforCanada. English reading of the entire FLQ terrorist manifesto on TV (October 1970). Youtube, 18. září 2010. <https://youtu.be/0SBW5pog8bg> (staženo 4.3. 2022).

Sekundární zdroje

Behiels, Michael. *Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960*. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1985.

Bélanger, Éric; Nadeau Richard; Henderson Ailsa; Hepburn Eve. The National question and electoral politics in Quebec and Scotland. Montreal McGill-Queens University Press, 2018, str. 33–66.

<https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=0e446934-f38d-4569-aca6-0dd0520d33b0%40redis&bdata=JmxhbmcyY3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#db=e000xww&AN=1795109> (staženo 14.3. 2022).

Belshaw, John Douglas. *Canadian History: Post-Confederation*. Vancouver: BCcampus, 2016. <https://opentextbc.ca/postconfederation/> (staženo 26.2. 2022).

Bothwell, Robert. *Canada and Québec: One country, two histories*. Vancouver: University of British Columbia Press, 1995.

Conrad, Margaret. A concise history of Canada. New York: Cambridge University Press, 2011. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139032407> (staženo 25. 2. 2022).

Corbett, Edward M. *Quebec Confronts Canada*. Baltimore: The John Hopkins Press, 1967. <https://archive.org/details/quebecconfrontsc00corb/page/n7/mode/2up> (staženo 28.2.).

Dickinson, John a Brian Young. *A Short History of Quebec*. Montreal: McGill Queen's University Press, 2008.

<https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=b4bf3fe7-3684-4b3d-9fb7-70739f519b67%40redis&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=626589&db=e000xww> (staženo 25.2. 2022).

Dubuc , Pierre „*L'autre histoire de l'indépendance*. La gauche: de Pierre Vallières à Charles Gagnon, La droite: de Claude Morin à Paul Desmarais“ (Éditions Trois-Pistoles, 2003).

Elkin, Frederick. *Advertising Themes and Quiet Revolution: Dilemmas in French Canada*. „*American Journal of Sociology*“, University of Chicago Press, 1969. <http://www.jstor.org/stable/2775616> (staženo 6.3. 2022).

Epinnette, Françoise. *La question nationale au Québec*. Paris: Presses Universitaires de France, 1998. <http://infinity.wecabrio.com/2130487246-la-question-nationale-au-quebec.pdf> (staženo 28.2. 2022).

Fířtová, Magdalena. *Kanada – stručná historie států*. Praha: Libri, 2014.

Geauvreau, Micheal. "The Defeat of the Father": The Disaggregation and Privatization of the French-Canadian Family, 1955–1970“ v *Catholic Origins of Quebec's Quiet Revolution, 1931-1970*, Montreal: McGill-Queen's University Press, 2005. Str. 120-174. <https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=aa8b4785-5f91-4450-9d38-5ad4163946c1%40redis&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=403900&db=e000xww> (staženo 4.3. 2022).

Geauvreau, Micheal. "The Final Concordat: Catholicism and Education Reform in Quebec, 1960–1964“ v *Catholic Origins of Quebec's Quiet Revolution, 1931-1970*, Montreal: McGill-Queen's University Press, 2005. Str. 247-280. <https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=aa8b4785-5f91-4450-9d38-5ad4163946c1%40redis&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=4039>

[00&db=e000xww](#) (staženo 4.3. 2022).

Guérard , François. „*Histoire de la santé au Québec*“, (Montréal, Boréal, 1996), 123.

Heaman, E.A., *A Short History of the State in Canada*, Toronto: University of Toronto Press. 2015. <https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=841ab0bc-1884-4d46-9ac6-aaee258c76d9%40redis&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZI#AN=1095753&db=e000xww> (staženo 6.3. 2022).

Jones, Richard. *Duplessis and the Union National Administration*. Ottawa: The Canadian Historical Association, 1983. <https://cha-shc.ca/uploads/5c38ab26c382e.pdf> (staženo 1.3. 2022).

Labelle, Gilles. „La Révolution tranquille interprétée à la lumière du« problème théologico-politique »“, „Recherches Sociographiques“, vol. 52, 2011. <https://id.erudit.org/iderudit/1007661ar> (staženo 9.3. 2022).

Lévesque, Michel a Pelletier, Martin. „*Le Parti québécois: bibliographie, 1968-2007*“ (Bibliothèque de l'Assemblée nationale du Québec, 2007).

Roger Magnuson, „Education and Society in Quebec in the 1970's“, *The Journal of Educational Thought (JET)* Vol. 7, No. 2, 1973, 96, <https://www.jstor.org/stable/23767978?seq=3> (staženo 21.3.2022).

Moscovitz, Hannah. "Between Nationalism and regionalism: Higher education policy and national/regional identity in Quebec and Wallonia", *Nations and nationalism*. HOBOKEN: WILEY, 2020, 26(3), 3.6. 2020. <https://doi.org/10.1111/nana.12612> (staženo 10.3. 2022).

Quinn, Herbert F. *The Union Nationale: Quebec Nationalism from Duplessis to Levesque*. Toronto: University of Toronto Press, 1963.

Resnick, Philipp. *The European roots of Canadian Identity*. Toronto: Broadview Press, 2005. <https://www.cambridge.org/core/journals/canadian-journal-of-political-science-revue-canadienne-de-science-politique/article/european-roots-of-canadian-identity-philip-resnick-toronto-broadview-press-2005-pp->

[125/34FD75A13FCEC52CF6B9F1BC8352ACDD](https://doi.org/10.1111/1365-3113.12534) (staženo 26.2. 2022).

Rocher, François. „*The Evolving Parameters of Quebec Nationalism*“, *International Journal on Multicultural Societies* vol. 4, n. 1 (Department of Political Science and School of Canadian Studies Carleton University, Ottawa, 2002), <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.200.7656&rep=rep1&type=pdf> (staženo 21.3.2022).

Rovná, Lenka. *Dějiny Kanady*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012.

Saywell, John. „Quebec 70: A Documentary Narrative“ v *Canadian Annual Review of Politics and Public Affairs 1970*, Toronto: University of Toronto Press, 1971, str. 3 – 28. <https://web.s.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=788bdc2c-5665-4110-bbb1-d6b34d90c43a%40redis&bdata=Jmxhbm9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=682268&db=e000xww> (stžaeno 28.2. 2022).

Zubrzycki, Geneviève. *Beheading the Saint: Nationalism, Religion and Secularism in Quebec*. Chicago: University of Chicago Press, 2016.
https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925208112006986 (staženo 10.3. 2022).

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
Jméno: Kristýna Sluková
E-mail: 47285763@fsv.cuni.cz
Studijní obor: Teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce: ZS 2021/2022
Semestr a školní rok ukončení práce: LS 2021/2022
Vedoucí bakalářského semináře: PhDr. Oldřich Tůma, Ph.D.
Vedoucí práce: Mgr. Jiří Pondělíček, Ph.D.
Název práce: Tichá revoluce a následný politicko-sociální vývoj v Quebecu
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek): Quebec je jediná frankofonní provincie Kanady, s čímž se váže i určitá kulturní či politická rozdílnost oproti anglofonním provinciím. Typickým znakem Quebecu v 50. letech byla správa důležitých sociálních oblastí – především školství a zdravotnictví, římsko-katolickou církví. Ta zastávala velice konzervativní až zastaralé postoje, od kterých se bylo nutno posunout. Na počátku 60. let došlo k revoluci, která znamenala ekonomický, sociální i politický obrat v Quebecu. Období Tiché revoluce a následující léta se nesla ve znamení všeobecného rozvoje provincie. Vznikla nová ministerstva zdravotnictví a školství, otevřely se veřejné školy a univerzity, zlepšil se sociální systém a v neposlední řadě začala více vyvstávat otázka quebeckého nacionalismu a touha lišit se či se úplně oddělit od zbytku Kanady. Toto období myšlenkově i politicky ovlivnilo vývoj na dalších několik desítek let.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max 10. řádek): Původním tématem měla být pouze Tichá revoluce, její průběh a jaké reformy přinesla quebecké společnosti, po konzultaci jsme ale došli k závěru, že téma by bylo příliš obecné, a proto jsme se rozhodli téma zúžit na politickou a sociální sféru týkající se primárně frankofonního obyvatelstva v Quebecu.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu): 1. Úvod 2. Historický vývoj v Quebecu 3. Období před revolucí 4. Tichá revoluce a její průběh 5. Následky tiché revoluce 6. Závěr
Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max 30. hlavních titulů) <i>Behiels, Michael. Prelude to Quebec's Quiet Revolution: Liberalism vs. Neo-Nationalism, 1945-1960. Montreal: McGill-Queen's University Press, 1985.</i> Belshaw, John Douglas. Canadian History: Post-Confederation. Vancouver: BCcampus, 2016. https://opentextbc.ca/postconfederation/ (staženo 26.2. 2022). Bothwell, Robert. Canada and Québec: One country, two histories. Vancouver: University of British Columbia Press, 1995.

Dickinson, John a Brian Young. A Short History of Quebec. Montreal: McGill Queen's University Press, 2008. <https://web.p.ebscohost.com/ehost/detail/detail?vid=0&sid=b4bf3fe7-3684-4b3d-9fb7-70739f519b67%40redis&bdata=Jmxhbmc9Y3Mmc2l0ZT1laG9zdC1saXZl#AN=626589&db=e000xww> (staženo 25.2. 2022).

Elkin, Frederick. Advertising Themes and Quiet Revolution: Dilemmas in French Canada. „American Journal of Sociology“, University of Chicago Press, 1969. <http://www.jstor.org/stable/2775616> (staženo 6.3. 2022).

Fířtová, Magdalena. Kanada – stručná historie států. Praha: Libri, 2014.

Moscovitz, Hannah. "Between Nationalism and regionalism: Higher education policy and national/regional identity in Quebec and Wallonia", Nations and nationalism. HOBOKEN: WILEY, 2020, 26(3), 3.6. 2020. <https://doi.org/10.1111/nana.12612> (staženo 10.3. 2022).

Quinn, Herbert F. *The Union Nationale: Quebec Nationalism from Duplessis to Levesque*. Toronto: University of Toronto Press, 1963.

Rovná, Lenka. Dějiny Kanady. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2012,

Zubrzycki, Geneviève. Beheading the Saint: Nationalism, Religion and Secularism in Quebec. Chicago: University of Chicago Press, 2016. https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/permalink/420CKIS_INST/1ustijj/alma9925208112006986 (staženo 10.3. 2022).

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		